ÑAPA

Weekendbijlage
van dagblad Amigoe

zaterdag 29 november 2014

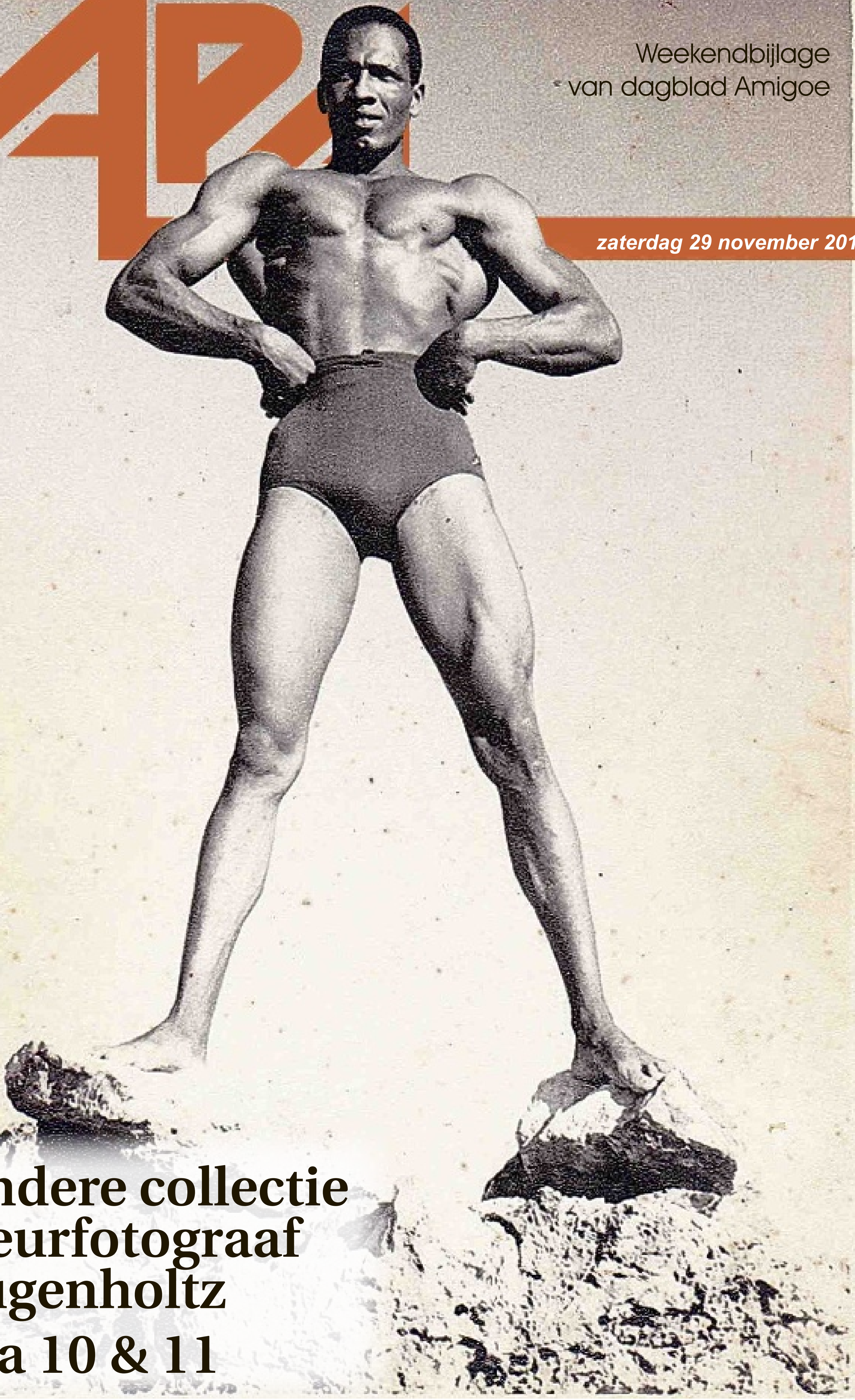

Expositie op komst

Bijzondere collectie amateurfotograaf dr. Hugenholtz

Pagina 10 & 11

Inhoud

Voorpagina 1

Inhoud 2

Uitgelicht 3

Gezondheid 4 & 5

Historie 6

Eten & drinken 7

Literatuur 8 & 9

Fotocollectie dr. Hugenholtz 10 & 11

Promotieonderzoek Sharine Isabella 12 & 13

Business 14 t/m 18

Puzzels 19

Reizen 20

Foto van de week.

Waar een oude juicefles al niet toe kan dienen. In ieder geval een voorbeeld van recycling in optima forma. Het werd een 'birdfeeder' en is nu het knusse huis van familie Barika Hel! Deze opname werd ingezonden door Ligia Stomp.

Heeft u een mooie foto? Stuur hem dan naar napa@amigoe.com

Colofon

BLADMANAGER Linda van Eekeres
email: napa@amigoe.com
telefoon: 7672000

EINDREDACTEUR Hans Vaders

VORMGEVING Wendela Ataliede, Linda van Eekeres, Oscar Vanegas

Voorpaginafoto: Marie Josephus Hugenholtz

Aan deze Ñapa werkten mee:

Evert Bongers, Monique Casimiri, Hans de Haan, Nancy Huizing, Brede Kristensen, Judice Ledeboer, Marc Pluim, Elton Sint Jago, Otti Thomas, Marcel Truyens, William ten Veen, Prince Victor, May Voges, Mineke de Vries, Miriam de Windt, Ken Wong

Thuis.

Koud warm

Monique Casimiri

Wat loop ik toch te zeuren hier. Ik kom uit de tropen en vind het heerlijk om daar in de airco te mogen slapen. Ook overdag ben ik blij met de airco in de auto en in de winkels en kantoren die ik bezoek. Niet op een vriesstand zoals sommige vrienden de airco hebben staan. 's Nachts op 18 graden Celsius. Ten eerste kost dat volgens mij een fortuin, en ten tweede is dat niet aangenaam fris meer. Dat is gewoon ronduit koud.

Op sommige kantoren is het ook zo koud. Je ziet daar allemaal mensen met vesten rondlopen. Die ik overigens zelf ook meeneem als ik naar de bioscoop ga. Te koud is het daar.

Nee, zo rond de twee- à drieëntwintig graden is prettig. Het is prettig om de winkel in te kunnen lopen op een warme dag, maar ik vind het persoonlijk ook net zo lekker om de winkel weer uit te lopen. De frisse buitenlucht is toch nog altijd prettiger dan de droge aircolucht. En als ik er te lang in sta, met blote armen en blote benen, dan krijg ik het koud. In de supermarkt heb ik het ook altijd koud bij de koel- en vriesafdeling. Dus na mijn rondje vlees, kaas en yoghurt ben ik weer toe aan de houdbare producten. Ik loop eerst drie rijen langs koffie, chips en koeken voordat ik nog een laatste keer langs het fruit en de groente loop.

Nee, dan hier in Nederland. Daar is het eerder andersom. Krijg ik het op Curaçao dus koud in de winkels, hier krijg ik het bloedheet. Met mijn winterjas (die ik in de herfst al draag) en lange laarzen naar buiten gaan is geen overbodige luxe als het kouder wordt. Onder die winterjas heb ik een jurk aan en daaronder een t-shirt met lange mouwen. In de winkel staat de verwarming aan zodat het winkelpersoneel kan werken zonder die dikke jas aan. Zij hebben alleen een blouse of licht truitje aan. Het zweet breekt me uit als ik mijn rondje door de winkel loop. In een kledingwinkel ben ik vaak snel klaar. Passen zit er niet meer in. Dat was funest voor mijn financiële huishouding. Voordat ik al die lagen kleren uit heb, en de nieuwe aan heb, staat het zweet me al op mijn rug, waardoor ik die nieuwe kleren met goed fatsoen niet meer terug kan hangen, waardoor mijn kast dus vol hangt met kleren die ik eigenlijk niet had willen hebben. En dat allemaal omdat de verwarming aan staat in de winter. In de supermarkt is het iets beter. Na een paar gangpaden met houdbare producten krijg ik het erg warm. Nu kan ik de versproducten in gaan slaan. Ik loop langzaam langs de koel- en vriesafdeling en adem de verkoeling in. Maar nooit te lang, want na de kassa moet ik onherroepelijk toch weer naar buiten de kou in.

Dus wat loop ik nou te zeuren. Het is ook nooit goed. Vanuit economisch oogpunt bekeken hebben we het zo slecht nog niet, met onze permanente airco die altijd aan staat in Nederland. Of die verwarming op Curaçao.

Uitgelicht.

Succesvol begin Mucha pa Mucha

De nieuwe stichting Mucha pa Mucha waarover vorige week een artikel in de Ñapa stond, heeft tijdens het kick-off fundraisingsevenement 30.000 gulden opgehaald. Kinderen zwommen baantjes voor een sponsorbedrag en er was een veiling. Het eerste apparaat op de wensenlijst, de i-STAT à 20.000 gulden kan met de opbrengst dus gekocht worden. Daarmee kan veel informatie snel worden afgelezen met slechts een paar druppels bloed.

Foto's: **Prince Victor**

Medisch.

Wetenswaardigheden in de Geneeskunde (11)

Tekst: **Hans de Haan**

De uitdagingen binnen deze veelzijdige wetenschap zijn ontelbaar en stimuleren onderzoekers over de hele wereld om deze uitdagingen aan te gaan. In deze aflevering is gekozen voor een gevarieerd aanbod van ontdekkingen, waarschuwingen en het resultaat van 15 jaar onderzoek naar het gebruik van toegevoegde suikers.

Vluchtige vetzuren stimuleren de vetverbranding en kunnen obesitas en diabetes behandelen en voorkómen. Dat blijkt uit het proefschrift van moleculair bioloog Gijs den Besten die op 23 juni 2014 promoveerde aan de Rijksuniversiteit Groningen. Uit eerder onderzoek was al aangetoond dat voedingsvezels een positief effect kunnen hebben op energie-inname, insulinegevoeligheid en lichaamsgewicht. Onbekend was echter wat de oorzaak daarvan is. Den Besten onderzocht de werking van de voedingsvezel guargom (= polysaccharide gewonnen uit zaden van de guarplant) en de vluchtige vetzuren in muizen. Microbiota (onze darmbacteriën) zetten voedingsvezels uit bijvoorbeeld volkorenbrood, groenten en fruit om in vluchtige vetzuren. Uit zijn onderzoek blijkt dat de positieve werking van die vezels sterk samenhangt met de opname ervan. De gunstige effecten vinden voornamelijk plaats in de lever en het vetweefsel. Vluchtige vetzuren stimuleren deze weefsels om juist vetten te verbranden in plaats van aan te maken. Hierdoor slaat het lichaam minder vetten op waardoor ze helpen om overgewicht te voorkómen. Ook blijkt uit zijn onderzoek dat vluchtige vetzuren niet alleen preventief werken, maar zelfs een langer bestaande situatie van overgewicht en diabetes kunnen verminderen. Den Besten adviseert om voortaan ook vluchtige vetzuren toe te voegen aan een dieet en vervolgens een klinische studie hieraan te wijden.

Cardiologie voor de vrouw

'Cardioloog moet vrouw niet behandelen als man', stelt prof. dr. Angela Maas, cardioloog, in haar oratie: 'Vrouwenhart over de drempel' op 17 januari 2014 aan het Radboud UMC te Nijmegen. Volgens haar ontwikkelen en manifesteren hart- en vaatziekten zich bij vrouwen anders dan bij mannen en moeten cardiologen bij vrouwen niet de op klachten van mannen gebaseerde aanpak gebruiken. Er zijn namelijk factoren die maken dat de ene vrouw een hoger risico heeft om hart- en vaatziekten te ontwikkelen dan de andere. Een vrouw die een gecompliceerde zwangerschap heeft gehad met hoge bloeddruk en/of zwangerschapsvergiftiging, heeft een verhoogd risico op hart- en vaatziekten op latere leeftijd, evenals vrouwen die behandeld zijn voor borstkanker. Angela Maas stelt dat onderbehandeling van hart- en vaatziekten bij vrouwen verstrekkende gevolgen heeft. 'In onze verpleeghuizen wonen veel meer vrouwen dan mannen. Velen van hen zijn in hun jongere jaren door artsen niet serieus genomen. Hun hartklachten werden onder de tafel geveegd en mede daardoor hebben ze nu een zeer slechte levenskwaliteit. Ik hoop eraan bij te dragen dat we dit in de toekomst kunnen verbeteren, door bijtijds hartproblemen bij vrouwen te herkennen en te behandelen', aldus Maas.

Visolie houdt nieren gezonder

Na een hartinfarct daalt de nierfunctie twee keer zo snel als bij normale veroudering. Extra visolie in de voeding remt deze snelle achteruitgang. Dat schrijven Nederlandse onderzoekers in augustus 2014 in een artikel in de Clinical Journal of the American Society of Nephrology.
Bijna 600 patiënten kregen na een hartinfarct margarine verrijkt met omega-3-vetzuren uit visolie gedurende ruim drie jaar. Hun nierfunctie was na 3 jaar 30 procent minder achteruit gegaan dan die van een zelfde groep hartpatiënten die een placebo kreeg. 'Het aantal patiënten met nierschade neemt de laatste jaren fors toe. Visolie zou ervoor kunnen zorgen dat bij hartpatiënten de nierfunctie minder snel achteruit gaat', zegt eerste auteur Ellen Hoogeveen, nefroloog-epidemioloog in het Jeroen Bosch Ziekenhuis. De in het onderzoek gebruikte dosis visolie staat gelijk aan het eten van de aanbevolen hoeveelheid van twee keer (vette) vis per week. 'Dat is waarschijnlijk voor iedereen goed, maar we zagen in dit onderzoek dat maar weinig mensen die hoeveelheid vis halen', aldus Hoogeveen. Voor wie geen vis wil eten, kunnen capsules met visolie of met op algen gebaseerde omega-3-vetzuren een goed alternatief zijn.

Energiedrankjes

Het toegenomen gebruik van energiedrankjes kan gevaarlijk zijn voor de volksgezondheid, met name voor jongeren. Daarvoor waarschuwden kortgeleden onderzoekers van de Europese afdeling van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) in het tijdschrift 'Frontiers in Public Health'.
Energiedrankjes zijn dranken zonder alcohol die cafeïne, vitamines en ingrediënten als taurine, ginseng en guarana bevatten. Ze worden aangeprezen als producten die oppeppen en zowel de mentale als fysieke prestaties bevorderen. Het gezondheidsrisico van die drankjes is vooral toe te schrijven aan het hoge cafeïnegehalte. Bovendien worden ze snel opgedronken, in tegenstelling tot hete koffie. Dit kan leiden tot cafeïnevergiftiging met hartkloppingen, misselijkheid, braken, insulten en/of psychose en in zeldzame gevallen, tot de dood. Nog verontrustender is dat 70 procent van de 18- tot 29-jarigen dit drankje mengt met alcohol. Dit is veel riskanter dan alleen alcohol drinken, want door het energiedrankje merkt men minder snel dat men dronken is. Er zijn ook kinderen onder de 18 jaar die alcohol drinken en als zij eveneens hun energiedrankjes mengen met alcohol, kan dat leiden tot ernstige gezondheidsproblemen.

Gevaar toegevoegde suikers

Er heerst nog steeds een controverse over de ideale samenstelling van het dieet ten aanzien van hart- en vaatziekten. Geen verzadigde vetten? Vermindering van koolhydraten? Is meer bewegen effectiever dan dieet? Het enige wat een bewezen gunstig effect heeft in dit opzicht is het mediterrane dieet en noten. Daarom zijn nu velen verrast door de uitkomst van het perfect uitgevoerde onderzoek in de Verenigde Staten onder bijna 12.000 personen naar de invloed van toegevoegde suikers, door Q. Yang en anderen, recent gepubliceerd in de JAMA (Intern Med).
Het bijzondere ervan is enerzijds de lange duur ervan (15 jaar) en anderzijds het uitsluiten van de bekende factoren leeftijd, geslacht, ras, opleiding, roken, alcoholconsumptie, fysieke activiteit, medicatie voor hoge bloeddruk, familiale cardiovasculaire belasting, ongezonde eetgewoonten, BMI, systolische bloeddruk, totale cholesterolemie en totale calorie-inname. Deze studie toont duidelijk het noodlottig effect aan van de inname van toegevoegde suiker (uitgezonderd fruit) op de cardiovasculaire sterfte.

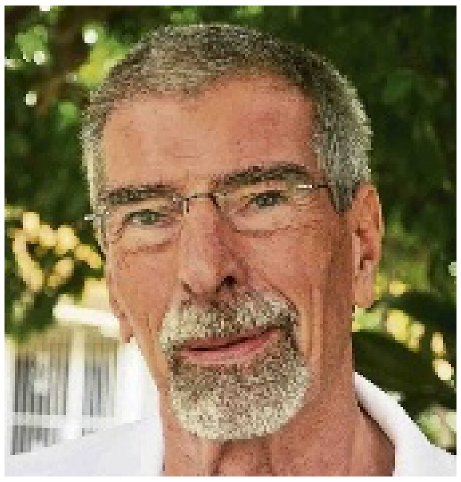

Hans de Haan is arts en jarenlang actief geweest als medisch adviseur bij diverse instanties.

Werk en gezondheid.

Knieartrose en werk

Artrose oftewel 'slijtage' van gewrichten komt vaak voor. Veelal leidt het tot pijnklachten, een verminderd functioneren van de gewrichten en beperkingen in het dagelijks leven en het werk.

Tekst: **Nancy Huizing**

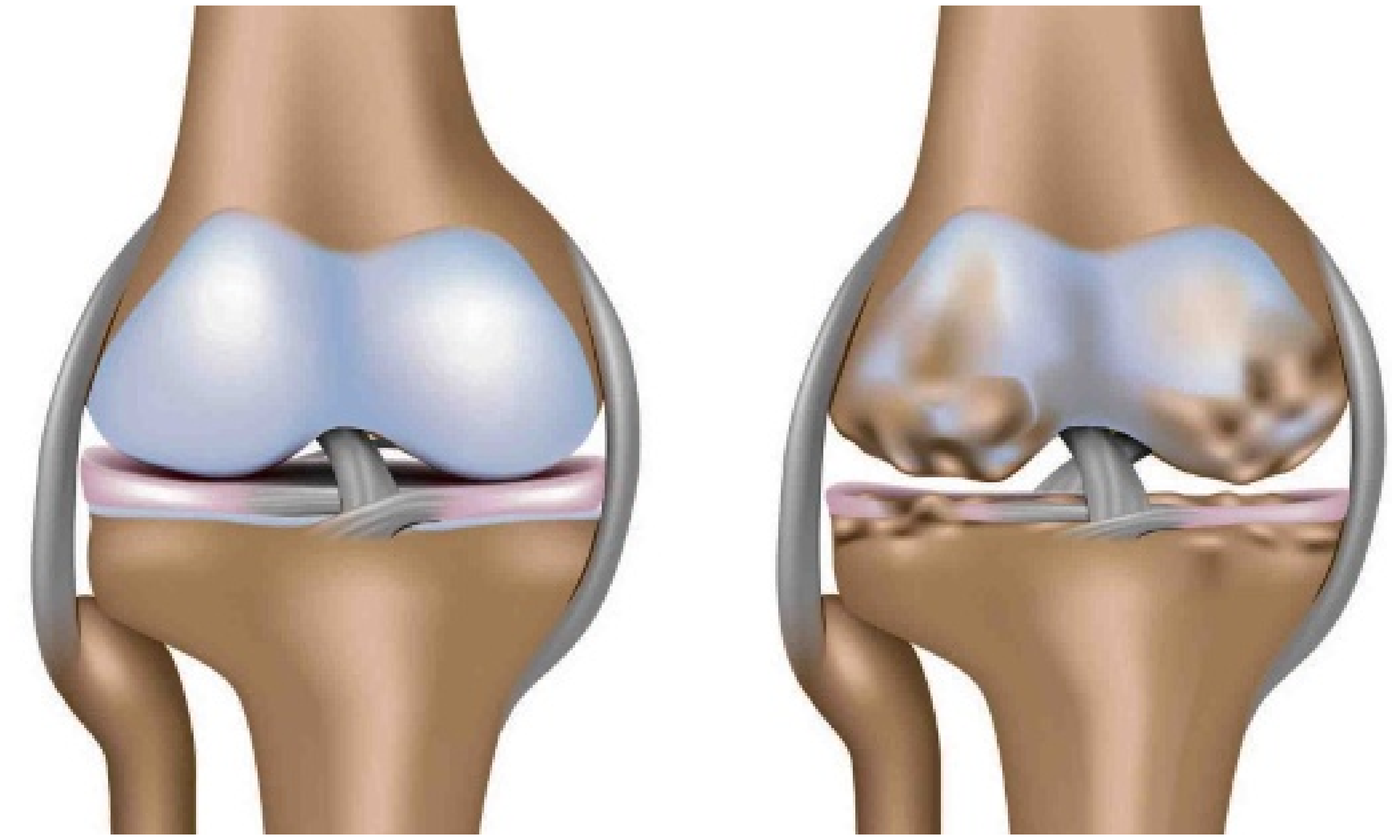

Links een gezond kniegewricht en rechts een kniegewricht met artrose.

Artrose wordt in de internationale literatuur ook osteoartritis genoemd. Kenmerkend voor artrose is een langzaam en wisselend, maar zich geleidelijk verder ontwikkelend verlies van gewrichtskraakbeen. Daarbij treedt ook een verhoogde aanmaak op van het bot onder het kraakbeen of aan de rand van het gewricht, wat uitstulpingen van het bot kan geven welke men osteofyten noemt. Ook kan er prikkeling van het vlies om het gewricht, het synoviale membraan, optreden wat leidt tot een gewrichtsontsteking.

Een groot aantal mensen heeft last van artroseklachten, wisselend verdeeld over alle gewrichten. Hier wordt verder de artrose van de knie besproken.

Artrose is een multifactoriële aandoening, dat wil zeggen dat er meerdere factoren een rol spelen bij het ontstaan van artrose. In de literatuur spreekt men van systemische en locale mechanische factoren. Systemische factoren bepalen de individuele gevoeligheid van het gewricht voor inwerking van lokale biomechanische factoren. Systemische factoren kunnen hormonaal, raciaal en genetisch zijn.

Mechanische factoren kunnen intrinsiek zijn; zij beïnvloeden de belastbaarheid van de knie, wat de knie aan belasting aankan en extrinsiek, factoren die invloed hebben op de kniebelasting, wat de knie als het ware 'te verduren' krijgt.

Voorbeelden van intrinsieke lokale factoren zijn een in het verleden doorgemaakt trauma in een gewricht, een doorgemaakte ziekte of een ingreep in de knie, bijvoorbeeld het gedeeltelijk of geheel verwijderen van de meniscus. Voor artrose in de knie is de belangrijkste extrinsieke lokale factor overgewicht. Andere extrinsieke factoren zijn beroepen met veel zwaar tillen, hurken, knielen en overbelasting door sportactiviteiten.

Pijn belangrijkste symptoom

Voor de meeste patiënten is pijn het belangrijkste symptoom. De pijn treedt aanvankelijk op bij het starten van bewegen en bij te lang belasten en kan vaak optreden in perioden van opleving, van toegenomen klachten. De klachten komen en gaan. Daarnaast hebben patiënten last van stijfheid. Als de artrose al vergevorderd is, kunnen patiënten ook 's nachts last krijgen, wat kan leiden tot slaapstoornissen.

Ook kunnen benige zwellingen worden gevoeld aan de zijkanten van het gewricht of kan er vochtophoping ontstaan in het gewricht. Verder kunnen er crepitaties (een krakend geluid) gehoord worden in de knie, vooral bij artrose van het gewricht dat gevormd wordt door de knieschijf en het bovenbeen. Door de pijn, de benige en andere veranderingen in de knie kan er bewegingsbeperking van de knie ontstaan en in een vergevorderd stadium zelfs standsveranderingen. Ook kunnen er klachten van instabiliteit optreden, wat ervaren kan worden als onzekerheid in de knie. Hierbij speelt spierzwakte waarschijnlijk een rol en wel zwakte van de bovenbeenspieren.

Behandeling

Het voert te ver om hier uitgebreid op de behandeling in te gaan. In het kort: de behandeling kan in twee categorieën verdeeld worden, namelijk niet-chirurgisch en chirurgisch. Onder niet-chirurgische behandelingen wordt onder meer verstaan fysiotherapie of oefentherapie (bijvoorbeeld spierversterkende oefeningen), bewegen in de vorm van bijvoorbeeld sportief wandelen en medicatie. Indien er sprake is van overgewicht heeft gewichtsreductie een positief effect op de klachten.

Chirurgische behandeling kan verschillende ingrepen inhouden, zoals een gewrichtsvervangende operatie bij patiënten bij wie conservatieve therapie geen adequate symptoombeheersing oplevert, afhankelijk van de leeftijd van de patiënten.

Zoals uit het bovenstaande blijkt wordt bewegen geadviseerd bij knieartrose. Er is geen indicatie voor het voorschrijven van volledige rust of volledige arbeidsongeschiktheid.

Goede voorlichting hierover aan de werknemer door zowel de behandelende artsen als de bedrijfsarts of verzekeringsarts is essentieel. Deze laatsten zullen zich bovendien, bij (recidiverende) klachten die kunnen passen bij artrose van de knie, richten op adviezen om verzuim te voorkomen en verzuim te bekorten. Zij maken een inventarisatie van de belastende factoren en risicofactoren in het werk. Belastende factoren kunnen onder meer zijn veelvuldig tillen en dragen van zware lasten, duwen, trekken, knielen, hurken, lang lopen, veelvuldig trappenlopen. Aandacht zal er ook zijn voor corrigeerbare verkeerde houdingen waarin de werknemer het werk uitvoert. Als hier onduidelijkheden over zijn kan er een werkplekonderzoek plaatsvinden.

Uitgangspunt hierbij is de belasting in het eigen werk. De bedrijfsarts of verzekeringsarts kan adviseren om het werk aan te passen op indicatie, bijvoorbeeld aanpassingen die nodig zijn realiseren (gebruik maken van tilliften), onnodige belasting op het werk vermijden (het trappenlopen beperken), belasting die schadelijk is vermijden of extra pauzes inlassen.

Risicofactoren kunnen aangepakt worden door ergonomische adviezen en aanpassingen.

N.J.M. Huizing is verzekeringsarts bij de SVB

Bronnen:
Verzekeringsgeneeskundig protocol artrose heup en knie

Richtlijn Diagnostiek en behandeling van heup- en knieartrose

Antilliaanse Vereniging voor Verzekerings- en Bedrijfsgeneeskunde

Griffier op St. Eustatius

Gezaghebber G.J. van Grol van St. Eustatius was een ijverig en bekwaam man. Van huis uit was Van Grol schoolmeester op Curaçao, maar al sinds 1902 gezaghebber van St. Eustatius. Hij bezat natuurlijk geen juridische kennis maar hij was als gezaghebber tevens voorzitter van de Raad van Justitie.

St. Eustatius met in de verte Saba.

Van Grol moest dus vonnissen wijzen, hoewel hij het onderscheid tussen strafrecht en strafprocesrecht niet wist. Hij steunde hiervoor op zijn griffier. Toen ik dus mijn opwachting bij hem ging maken, maakte hij mij heel duidelijk dat ik ervoor moest zorgen dit onderscheid gauw en goed te leren. Dit was voor mij een prikkel om terstond aan de studie te gaan. In het begin maakte ik koeien van fouten, doch weldra ging het beter en al gauw mocht ik complimentjes incasseren.
De heer Van Grol was het echter niet beschoren nog veel langer op St. Eustatius de scepter te blijven zwaaien.
Als gevolg van de Eerste Wereldoorlog was in 1918 de voedselsituatie erg zorgwekkend geworden en wel zó, dat gezaghebber Van Grol meende te moeten ingrijpen om erger te voorkomen. Hij besloot alle grondproducten van de plaatselijke planters op te kopen en die op te slaan voor als de nood soms aan de man zou komen. Op dat nijpende moment zou hij ze dan ter beschikking van de bevolking kunnen stellen.
Enige tijd nadat deze maatregel was afgekondigd, kon je op St. Eustatius bijna niets meer krijgen. Alles lag opgeslagen in de kelder van de gezaghebber. Langzamerhand begonnen de Statiaanse magen in opstand te komen tegen de genomen maatregel en een deputatie uit het volk nam de zaak op, met de volksvertegenwoordigers, de twee landraden, de heren W. Mussenden en J. Every. Onmiddellijk vroegen de landraden om een spoedvergadering van de Raad van Policie, waarvan de gezaghebber voorzitter was. Ik zelf was secretaris.
Voor goed begrip diene, dat de verhouding tussen gezaghebber en landraden alles behalve goed was. De drie ontmoetten elkaar alleen op de zeldzame vergaderingen en groetten elkaar nauwelijks.
Tijdens deze spoedvergadering, 5 april 1918, eisten de landraden, dat onmiddellijk zou worden begonnen met de verkoop van grondproducten aan het publiek, daar verder uitstel moeilijkheden zou kunnen veroorzaken. De gezaghebber-voorzitter betoogde op zijn beurt, dat hij en hij alléén de volledige verantwoordelijkheid voor de gang van zaken droeg en dat hij niet van plan was zich de wet te laten voorschrijven door de landraden.
Terwijl hij sprak, pakte hij zijn politiefluit, die op tafel voor hem lag. Een van de landraden, in de veronderstelling dat de gezaghebber om politieassistentie wilde fluiten, maakte hem daarop de fluit afhandig en dit leidde tot handtastelijkheden, die in een minimum van tijd van kwaad tot erger werden. Het werd je reinste rel. De drie heren gingen elkaar te lijf. Alle drie vochten ze als leeuwen. De gezaghebber kreeg klappen van twee kanten, doch hij wist zich in een strategische positie te werken in een hoek van de kamer en verdedigde zich moedig door schoppen uit te delen, die niet mis waren. Maar natuurlijk was hij niet opgewassen tegen die twee. Lessenaars en tafels gingen ondersteboven. Een stoel vloog aan stukken. Het leek wel een slagveld.
Ik voelde, dat ik iets moest doen, maar wat? Een ogenblik dacht ik erover de politie te gaan waarschuwen en ik deed zelfs een stap in de richting van de deur, doch kwam daarvan terug toen ik mij realiseerde dat de gezaghebber tijdens mijn afwezigheid lelijk toegetakeld zou kunnen worden.
Ineens kreeg ik een vlaag van courage en sprong tussen de vechtende heren met een uitroep van: 'Heren, stopt dit, weet u wel wat u doet door een vertegenwoordiger van de gouverneur te mishandelen?' Ik probeerde ze te scheiden en zei nog: 'Er staat een hoge straf op dit feit en ik verzoek u in uw eigen belang het kantoor met mij te verlaten.' Daarop nam ik de twee landraden bij de arm en leidde hen naar buiten.
Inmiddels was het kabaal tot buiten doorgedrongen en de op het eiland gestationeerde gouvernementsarts kwam er al aan. Hij ging naar binnen en verbond de verwondingen en builen van de heer Van Grol.
Voordat Curaçao kon reageren, waren de twee schuldigen gevlogen. De twee landraden vluchtten naar het naburige Engelse eiland St. Kitts. Niemand had iets tegen hen kunnen doen, want hoe gek het ook klinkt, in die dagen kon alleen het Hof van Justitie op Curaçao - 1000 km. ver en een telegrafische verbinding bestond er in 1918 nog niet - een bevel van gevangenneming en gevangenhouding uitvaardigen.
De bestaande Raad van Justitie kon uiteraard niet dienen, want daarvan was de gezaghebber zelf voorzitter. De gouverneur stelde dus een nieuwe Raad van Justitie samen om kennis te nemen van de strafzaak tegen de landraden. De heer W. de la Try Ellis, lid van het Hof van Justitie werd tot voorzitter benoemd. Per pakketschoener laveerde hij in gezelschap van zijn griffier vervolgens naar St. Eustatius.
De zaak werd berecht - ik moest als kroongetuige optreden - en vonnis gewezen. Op grond van verschillende diepgaande overwegingen vond de Raad geen aanleiding om de beklaagden een vrijheidsstraf op te leggen. Beide landraden werden veroordeeld tot respectievelijk f. 400 en f. 800 gulden boete wegens mishandeling van een ambtenaar gedurende de rechtmatige uitoefening van zijn functie. Beide heren hebben de boete voldaan en bleven landraad, want in die functie konden zij niet afgezet worden.
Gezaghebber Van Grol is evenwel niet lang daarna, in juli 1919, vertrokken.

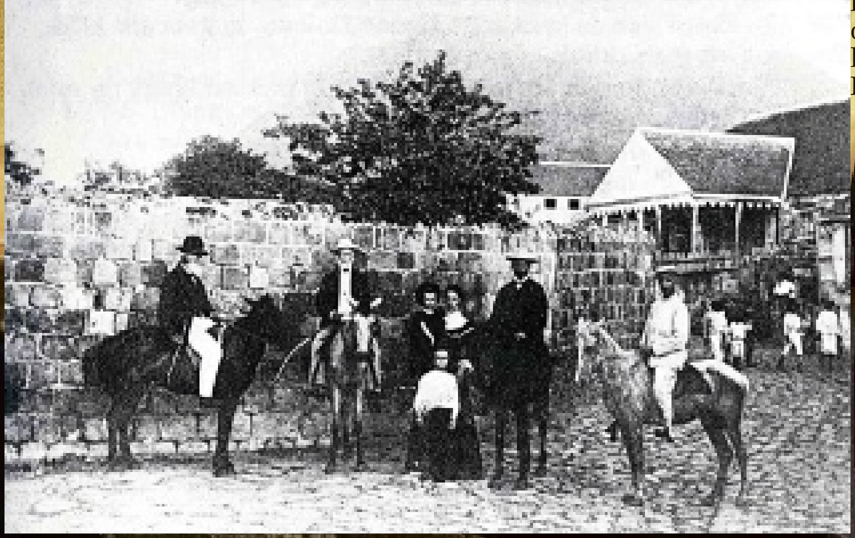

Straat in Oranjestad, hoofdstad van St. Eustatius.

Willem Frederik Meinhardt Lampe

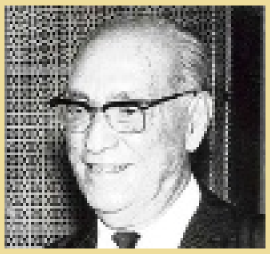

Willem Frederik Meinhardt Lampe, geboren op Aruba in 1896, heeft een indrukwekkende carrière gehad, voornamelijk in overheidsdienst van de Nederlandse Antillen tussen 1917 en beginjaren 70. Tussen 1917 en 1930 was hij onder meer griffier op Sint Eustatius en plaatsvervangend gezaghebber op Saba en Sint Maarten. Hij studeerde rechten in Nederland, was notaris op Aruba, werd minister van Justitie op Curaçao en Gevolmachtigd minister in Den Haag. Hij overleed in 1973 op Aruba. Zijn memoires had hij in boekvorm gepubliceerd onder de titel 'In de schaduw van de Gouverneurs' (De Wit Aruba, 1968). Hierin beschrijft hij zijn ervaringen van meer dan 50 jaar, onder zeven gouverneurs. Hierbij volgt een selectie uit een hoofdstuk van dat boek, samengesteld door Evert Bongers. Publicatie met toestemming van Uitgeverij De Wit Aruba en mevrouw Sheila Lampe.

Food for thought.

Dagelijks een ruime portie groente

Hoofdbrekens, elke dag zorgen voor een andere soort groente bij de warme maaltijd. Want... diëtisten en andere voedingsdeskundigen adviseren alleen maar variatie, variatie en nogmaals variatie!

Tekst: **Miriam de Windt**

Bij variatie dient u ook te denken aan de bereidingswijze. Dezelfde pompoen, gekookt of in de soep, wordt ineens een heel ander gerecht met wat eenvoudige ingrediënten.
Strikt genomen volgens de richtlijnen van de voedingsleer, dient de hoeveelheid pompoen voor 4 personen het dubbele te zijn in dit recept. Na het schoonmaken houdt u ongeveer 200 gram per persoon over.
De voedingsstoffen worden dan ook het dubbele. En u ziet het zelf, een ruime portie groenten zoals aanbevolen, zorgt voor goede hoeveelheden van voedingsstoffen.
De vitamines A, C, B1, B2, de kalk en het ijzer zijn voornamelijk afkomstig van de pompoen. De gedroogde tomaten leveren ook een substantiële bijdrage aan B1, B2, C en ijzer.
Sommigen onder u zullen zich dagelijks wanhopig afvragen hoe de adviezen van diëtisten te kunnen opvolgen voor wat betreft de aanbevolen hoeveelheden groenten. Deze zijn per persoon: 250 à 400 gram voor slinkende groenten, 150 à 200 gram voor vaste groenten, 500 gram voor groenten met een grote afvalfactor en 75 à 100 gram voor rauwe groenten.
Gezien de hoge prijzen van groenten tegenwoordig is het wonderen doen om aan deze hoeveelheden te voldoen. Helemaal voor grote families.
Als alle eetmomenten in beschouwing worden genomen, dan is brood het meest geconsumeerde product. Groenten en fruit blijven ver achter.
Met een beetje creativiteit zijn er veel manieren waarop u meer groenten in uw dagelijks voedingspatroon kunt inbouwen. Het recept van deze aflevering is een goed voorbeeld hoe u dit kunt doen.
Pompoen valt onder vaste groente. Het bevat maar 8 procent koolhydraten en is niet duur. Rijst bevat ongeveer 70 à 75 procent koolhydraten.
Vaste groenten geven een goede verzadigingswaarde. U kunt pompoen en andere soorten vaste groenten die voordelig zijn, in plaats van rijst, aardappelen of pasta gebruiken bij de warme maaltijd. Een rauwkostsalade erbij en u heeft uw ruime portie groenten voor de dag.
Dit kan een oplossing zijn om vaker te zorgen voor een ruime portie groente en tegelijkertijd koolhydraten te minderen.
Pompoenen variëren nogal eens in smaak en consistentie. Vaak als u pompoenen ziet met een fletse kleur, dan hebben ze ook een minder uitkomende smaak. Het is dan niet zo smakelijk om een bord vol te eten. Dit recept biedt u een gemakkelijke manier om extra smaak te geven aan de pompoen: weinig ingrediënten die veel smaak geven. U hoeft dan niet te wachten totdat er 'goeie' pompoenen te krijgen zijn. Een pompoen met fletse kleur bevat weliswaar minder voedingsstoffen, maar deze krikt u op door toevoegsels als ui, paprika, tomaat, selderij en andere tuinkruiden.
Vergeet verse knoflook en turmeric niet.
Het zelfde principe kunt u ook hanteren met andere soorten vaste groenten die voordelig zijn. Bijvoorbeeld: papaja (onrijp), verse bieten, kalebas, aubergine, chayota, wortelen, okra, kousenband, 'kònkòmber chiki'. Ze zijn voordelig en gemakkelijk om een variatie in smaak aan te geven.

Gedroogde tomaten

Gedroogde tomaten zijn nu nog steeds een delicatesse en dus een duur product. Maar u kunt ook zelf tomaten drogen. De laatste tijd zijn tomaten niet altijd en niet volop te krijgen. Ze zijn bovendien ook duurder geworden en met minder smaak. Dat dit allemaal tegelijk kan gebeuren met 1 voedingsmiddel.
Zelf drogen betekent dat u altijd een voorraadje tomaten heeft, voor extra gevarieerde smaak aan uw gerechten. Tomaten drogen is niet moeilijk. Het neemt wel wat tijd in beslag. 1) Omdat tomaten vochtrijk zijn en 2) omdat de oven niet te heet mag zijn.
Als de tomaten eenmaal gedroogd zijn, moet u ze bewaren in olijfolie. Extra smaakmakers kunt u altijd toevoegen: knoflook, basilicum, silantro, Italiaanse kruiden, net wat u lekker vindt.

Miriam de Windt is diëtiste en natural nutritionist.

T 889-1788
C 520-6932

Voedingswaarde voor 1 portie:

Voedingsstoffen	Hoeveelheid	% DAH
Calorieën/ kJoules	114/ 47	6%
Natrium	86 mg	4%
Eiwitten	2 g	2%
Kalk	35 mg	5%
Vetten	6 g	9%
IJzer	1 mg	6%
Verzadigde vetten	0	0
Vitamine A	447 mcg	56%
Cholesterol	0	0
Vitamine B1	0,07 mg	7%
Koolhydraten	13 g	5%
Vitamine B2	0,09 mg	7%
Voedingsvezels	2 g	7%
Vitamine C	31 mg	44%

De percentages zijn berekend op basis van 2000 calorieën (8400 Kjoules) per dag, voor een gezonde volwassene.

Kook mee met May.

Caribische pompoen

Ingrediënten:
2 eetlepels milde olijfolie
1/4 cup klein gesneden lente-uien, witte deel en een deel van het groen
1 pond pompoen, geschild, pitten en draden verwijderd en in plakjes van 1 cm snijden.
1/3 cup zongedroogde tomaten in olie
1/4 cup vers gehakte basilicum
zout en vers gemalen zwarte peper

Bereidingswijze:
De olie in een koekenpan verhitten boven een middelmatig vuur. De pompoen en de lente-uien 6 minuten bakken tot ze gaar zijn.
De tomaten, basilicum, zout en peper toevoegen.
Warm of op kamertemperatuur serveren.
Voor 4 personen.

Eet smakelijk,
May

De muzikale pen van

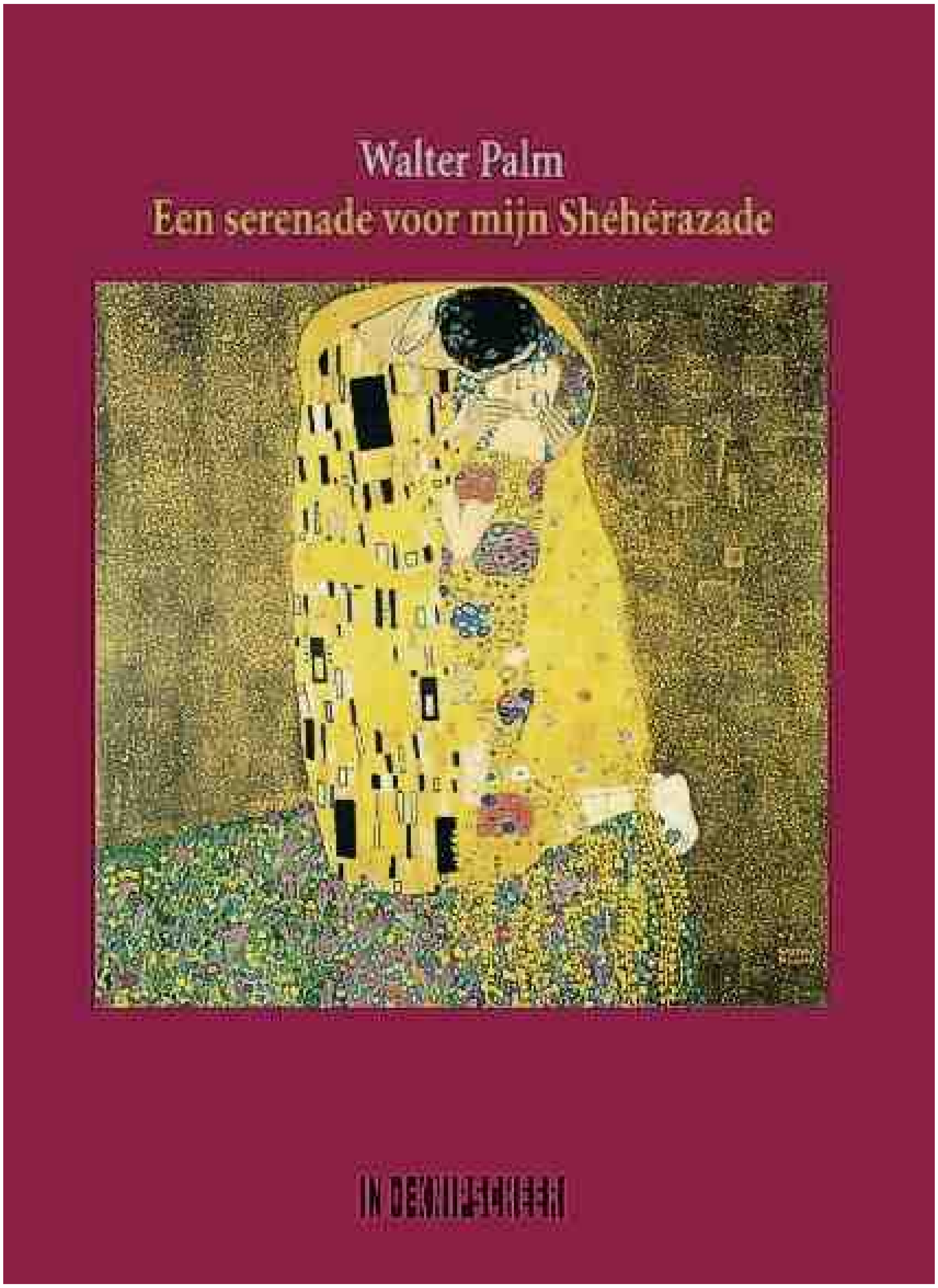

Wie de achternaam Palm hoort, denkt aan muziek. Aan componist Jacobo Palm (1831-1906), aan Jan Gerard Palm (1831-1906), de nestor van het muziekleven op Curaçao. De laatste, die ook wel Shon Gerry genoemd werd, is de betovergrootvader van Walter Palm, een dichter - al is de muziek ook bij hem nooit ver weg. Zojuist verscheen zijn bundel 'Een serenade voor mijn Shéhérazade'.

Tekst: **Ko van Geemert**

Walter Palm werd op 21 januari op Curaçao geboren, in 1951. Vanaf zijn jeugd was het Walters ambitie om het artistieke domein van de familie Palm, dat tot dan toe beperkt was tot de muziek, uit te breiden met literatuur.

Op twintigjarige leeftijd debuteerde hij als dichter in het Antilliaanse literaire tijdschrift Watapana. Hij schrijft zowel in het Nederlands, als in het Engels en Papiaments. Naast poëzie publiceerde hij essays, toneelstukken, vertalingen en korte verhalen. Na de dichtbundels Met lege handen ging ik slapen, met een gedicht werd ik wakker (2002) en Sierlijke golven krullen van plezier (2009), verscheen onlangs - eveneens bij uitgeverij In de Knipscheer - Een serenade voor mijn Shéhérazade.
Op de cover staat een afbeelding van het schilderij Der Kuss van Gustav Klimt (1862-1918).

Shéhérazade
Shéhérazade is de vertelster van de verhalen uit Duizend-en-eennacht uit het Midden-Oosten. Koning Sjahriaar wordt door zijn vrouw bedrogen, hij doodt haar. Om herhaling te voorkomen besluit hij voortaan elke avond een nieuwe maagd te huwen en haar de volgende ochtend ter dood te brengen. Na enige tijd huwt hij de dochter van zijn grootvizier: Shéhérazade.
Om aan de executie te ontkomen vertelt zij hem in de huwelijksnacht een verhaal dat nog niet af is. Tegenwoordig zouden we dat een cliffhanger noemen. Om te weten hoe het afloopt spaart hij haar. De volgende nacht komt het vervolg, maar ook dat verhaal is niet af. De koning gunt haar nog een nacht. Dit houdt Shéhérazade 1001 nachten vol en elke nacht wordt afgesloten met een onvoltooid verhaal. Ondertussen schenkt zij hem enkele kinderen. Wanneer de verhalen uiteindelijk ten einde zijn, is de koning zo van haar gaan houden, dat hij haar gratie schenkt en ze zijn definitieve vrouw mag worden.
Walter Palm schenkt zijn muze, zijn Shéhérazade, in deze bundel 52 gedichten. Hij meldt dat nog eens expliciet in het gedicht 'Simpson Bay', een baai bij het eiland St. Maarten.

Simpson Bay

Achter de opaalgroene heuvels van Simpson Bay
zakt de tropenzon met gebalde vuist.

Vissers met knokkelige vingers varen binnen
met hun oogst van schitterend zilver.

De fluwelen wind streelt
en fluistert mij toe: 'Ik ben het… Shéhérazade'.

De dichter haalt zijn netten op.
Het zijn twee-en-vijftig spartelende gedichten.

De 52 gedichten worden voorafgegaan door een proloog, waarin wordt gepresenteerd wat de lezer te wachten staat:

'Gedichten
die geuren naar jasmijn
wuiven naar palmbomen
lonken naar regenbogen,
zingen een ode aan mijn geliefde.'

Deze geliefde zou best eens de echtgenote van Walter Palm kunnen zijn, gezien het motto van de bundel: 'Voor mijn lieve vrouw Orchida'. Maar laten we ons haasten te melden dat dit natuurlijk niet ter zake doet.

Walter Palm

De bundel besluit met een epiloog:
'Deze gedichten (...)

zijn zo vurig
dat ze verbranden dit papier,

waarop ik ze - met een in goud gedoopte veer - heb geschreven.'

Naar ons idee zijn deze 52 liefdesgedichten, voor elke week één, wel een beetje veel van het goede. 'Liefdeswoorden betoveren / de nacht', 'Een boeket van sterren / voor een permanente liefde', 'Een sprankelende en glanzende liefde', 'Een droom / die Liefde heet', 'De zon van onze vurige liefde' - Walter Palm kan er niet genoeg van krijgen.

Bergen en dalen

Over bergen en dalen
ging de liefde.

De liefde moest koude, kale
bergtoppen zien te overwinnen.

En na de kale bergtoppen, moest de liefde in dalen
waden door woeste, kolkende rivieren.

Maar nu heeft
een grote vogel de liefde

in zijn armen genomen en vliegt
de liefde glansrijk over bergen en dalen.

Bergen en dalen vervagen,
de liefde heeft vleugels gekregen.

Nuchtere lezers zullen na deze laatste zinnen wellicht denken: Bergen en dalen blijven, de liefde vervaagt. Zo niet romanticus Palm, die niet voor niets spreekt over een 'serenade' aan zijn Shéhérazade: de dichter ontstijgt het alledaagse leven. En dat is natuurlijk zijn goed recht; de lezer echter snakt op zeker moment naar enige afstand.
En zie: uiteindelijk keren de euforische dichter en zijn muze terug op aarde. Er rest niets dan (dierbare) herinneringen.

Schuwe vogels

Laten we samen
oud worden
en samen
onze lieve dierbare
herinneringen koesteren
als zij als schuwe vogels
dreigen te vervliegen,
te vervagen.

Muzikaliteit

In deze bundel lijkt overigens van een wonderlijke omkering sprake te zijn: Shéhérazade is hier immers niet de vertelster, maar juist de geliefde tot wie de liefdesbetuigingen zijn gericht. Of zijn de gedichten van Palm de reactie op (voor de lezer onbekende) verhalen van Shéhérazade? En zo zijn er nog wel meer mogelijkheden denkbaar… Wel wat verwarrend allemaal.
Soms krijgen gedichten een meerwaarde wanneer ze door de auteur zelf worden voorgelezen. Dat is bij Walter Palm het geval. Diegenen die hem ooit hebben horen voorlezen, zijn verloren. Hij doet dat zo welluidend en charmant, dat je er vrolijk van wordt. De poëzie van Palm is ritmisch, muzikaal, waarbij haast hoorbaar wordt dat we hier met iemand uit een geslacht van musici te maken hebben. De uitgever zou bij een volgende bundel moeten overwegen of er niet een cd bijgevoegd zou kunnen worden.

Ars Poëtica.

Over de muur

Oost-Berlijn, Unter Den Linden
Er wandelen mensen langs vlaggen en vaandels
Waar Lenin en Marx nog steeds op een voetstuk staan

En iedereen werkt, hamers en sikkels
Terwijl in paradepas de wacht wordt gewisseld
Veertig jaar socialisme, er is in die tijd veel bereikt

Maar wat is nou die heilstaat als er muren omheen staan
Als je bang en voorzichtig met je mening moet omgaan
Ach wat is nou die heilstaat, zeg mij wat is hij waard
Wanneer iemand die afwijkt voor gek wordt verklaard

En alleen de vogels vliegen van Oost- naar West-Berlijn
Worden niet teruggefloten, ook niet neergeschoten
Over de muur, over het ijzeren gordijn
Omdat ze soms in het westen, soms ook in het oosten willen zijn
Omdat ze soms in het westen, soms ook in het oosten willen zijn

West-Berlijn, de Kurfürstendamm
Er wandelen mensen langs porno- en peepshow
Waar Mercedes en Cola nog steeds op een voetstuk staan

En de neonreclames die glitterend lokken
Kom dansen, kom eten, kom zuipen, kom gokken
Dat is nou veertig jaar vrijheid, er is in die tijd veel bereikt

Maar wat is nou die vrijheid zonder huis zonder baan
Zoveel Turken in Kreuzberg die amper kunnen bestaan
Goed, je mag demonstreren, maar met je rug tegen de muur
En alleen als je geld hebt, dan is de vrijheid niet duur

En de vogels vliegen van West- naar Oost-Berlijn
Worden niet teruggefloten, ook niet neergeschoten
Over de muur, over het ijzeren gordijn
Omdat ze soms in het oosten, soms ook in het westen willen zijn
Omdat er brood ligt soms bij de Gedächtniskirche
Soms op het Alexanderplein

Songtekst Klein Orkest, schrijver Harrie Jekkers, 1984

Letra

Marjolijn Uitzinger

Marjolijn Uitzinger woont al jaren in Berlijn. Ze kent de stad. Ter ere van het 25-jarig julbileum van de val de 'Muur' heeft ze samen met Margriet Brandsma een boekje uitgegeven met gesprekken over wat er toen gebeurde. Hoe kijken Oost- en West-Duitsers terug op hun leven voor en na de Muur? Wat is er sindsdien allemaal met Berlijn gebeurd? De ooit zo grootse hoofdstad van Duitsland, die tijdens en na de Tweede Wereldoorlog letterlijk en figuurlijk een gespleten puinhoop werd, is sinds de hereniging weer een interessante stad geworden, het culturele centrum van Duitsland dat in toenemende mate in de belangstelling staat. Het boekje bevat gesprekken met toenmalige hoofdrolspelers, zoals minister van Buitenlandse Zaken Hans-Dietrich Genscher. Ook met talloze 'gewone' Oost- en West-Duitsers. De interviews worden afgewisseld met persoonlijke impressies van verschillende Nederlandse auteurs. Het boek is als E-Boek uitgegeven.

Alexander Solzjenitsyn

Thans is ook een nieuwe en volledig ongekuiste versie van een hoofdwerk van Alexander Solzjenitsyn 'In the First Circle' (1968) verschenen. Indertijd kuiste hij zelf zijn boek, hopend dat het zo in de Sovjet-Unie mocht verschijnen. Dat bleek een illusie. Eerlijk gezegd was het voor velen een raadsel hoe Solzjenitsyn (1918-2008) die het Sovjetsysteem zo goed doorzag en er zo kritisch over schreef, tegelijkertijd zo naïef kon zijn om te denken dat hij de censuur zou doorstaan. Zijn grote historische werk over het kampleven (De Goelag Archipel) was heftig bekritiseerd en wie daarvan een clandestien circulerende 'samizdat'-uitgave in bezit had, kon rekenen

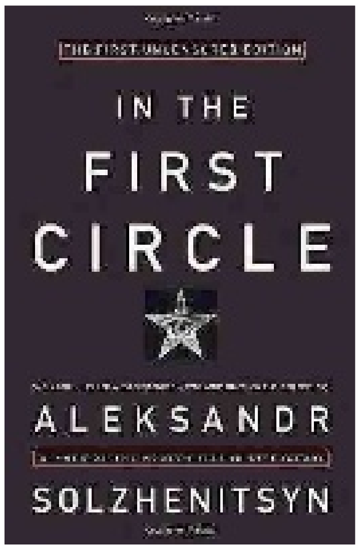

op grote ellende. Had hij werkelijk gedacht dat Leonid Brezjnev begiftigd was met een greintje hervormingszin? Alle seinen stonden op rood. Was het in een grote oplage in de Sovjet-Unie gepubliceerd en openlijk verkrijgbaar, dan had het de werking van een bom gehad. Nee, voor Solzjenitsyn ging het feest niet door. Als om het feest van de publicatie ervan in het Westen in 1968 goed te bederven, besloot Brezjnev een einde te maken aan het feest van de Praagse lente en de schrijversbond besloot hem voor een gesprek uit te nodigen. Dat verliep als volgt:
Voorzitter: "Uw spreektijd is om."
Solzjenitsyn: "Het gaat niet om spreektijd maar om het leven... Men kan niet eindeloos Stalins misdaden verzwijgen en tegen de waarheid in gaan, want die misdaden troffen miljoenen mensen en zij eisen licht. Welke morele invloed heeft dit verdoezelen op de jeugd? De jeugd is niet stom... Niemand zal de weg naar de waarheid kunnen versperren en ik ben bereid daarvoor te sterven. Ja, ik ben bereid te sterven en niet alleen maar om te worden uitgestoten van de Unie van Schrijvers (...) maar vergeet niet dat de geschiedenis van de letterkunde zich voor de zitting van vandaag zal interesseren."
Vraag: "Waarom publiceert men uw werk in het buitenland?"
Solzjenitsyn: "Geef eerst antwoord op de vraag, waarom men mijn boeken niet hier publiceert."
Een partijsecretaris: "U ontkent de leidende rol van de partij. Iedereen is het eens met de partij, maar u niet." (NRC, 1969)

Bijzondere fotocollectie amateurfotograaf dr. Hugenholtz

Behalve chirurg was dr. Hugenholtz ook een gepassioneerd amateurfotograaf. De Amigoe nam onlangs tientallen foto's in ontvangst van zijn achternicht in Nederland, Gejah Nijman. De foto's zijn inmiddels bij de krant gearriveerd. Bij die gelegenheid deelde ze ook haar herinneringen aan 'oom Jops'.

Tekst: **Otti Thomas** Foto's: **Marie Josephus Hugenholtz en Marc Pluim**

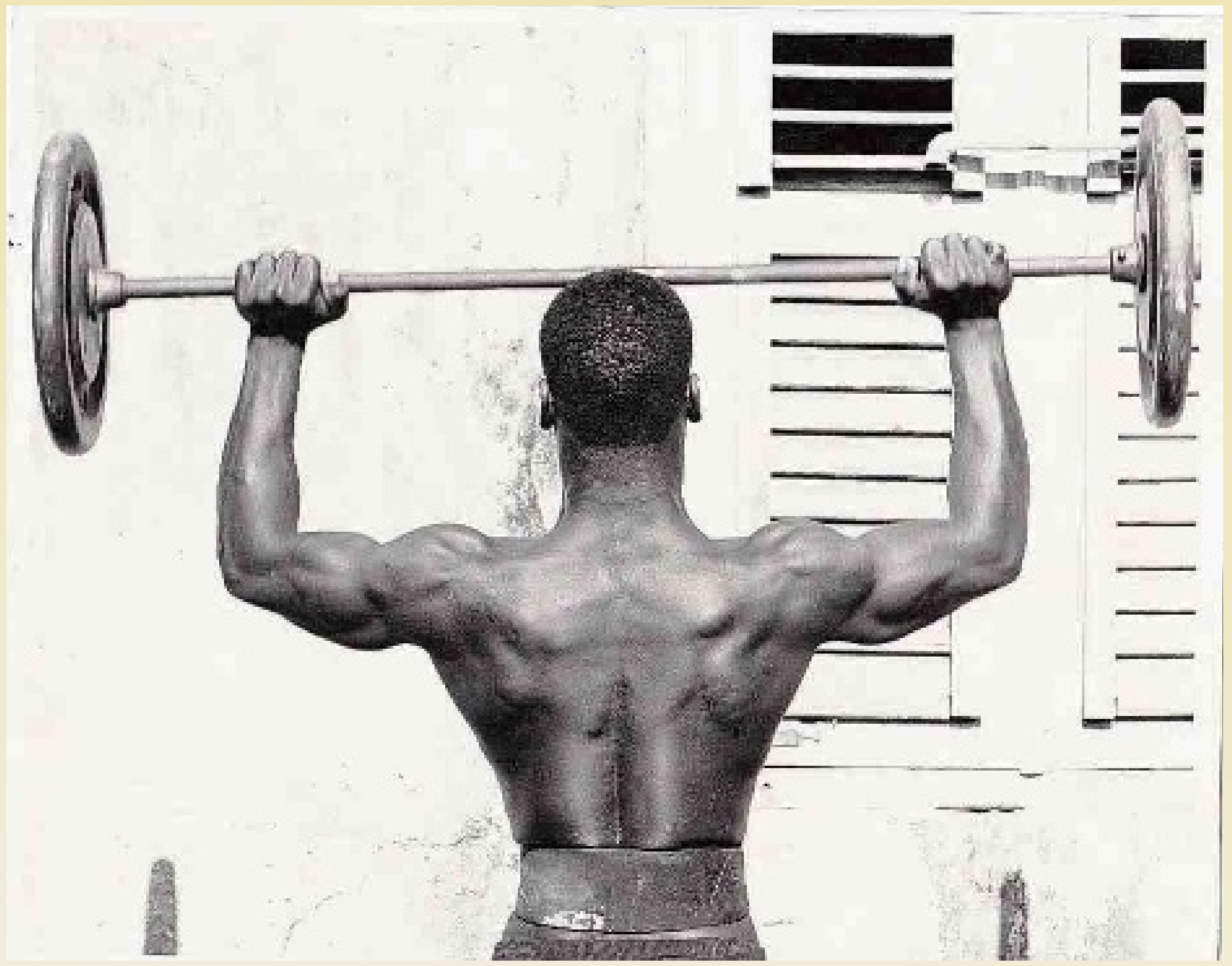

"Ik verwachtte dat ik te laat was. Hij is immers al ruim vijftig jaar geleden overleden. Maar heel veel mensen bleken hem nog persoonlijk gekend te hebben." Op zoek naar verhalen over 'oom Jops', zoals hij in de familie werd genoemd bezocht de Nederlandse Gejah Regterschot-Nijman in mei samen met haar dochter Mandy voor het eerst Curaçao.

'Oom Jops' is dr. Marie Josephus Hugenholtz, van 1933 tot zijn dood in 1962 chirurg in het Sint Elisabeth Hospitaal. Zijn Curaçaose bijnamen als 'Dokter Grandi' en 'Shon Dokter' kreeg hij niet alleen vanwege die functie, maar vooral vanwege zijn vrijgevigheid en oprechte betrokkenheid. Om die reden werd hij ook benoemd tot officier in de Orde van Oranje Nassau en is er een straat naar hem vernoemd en het Kas Hugenholtz voor mensen met dementie. Hoewel Gejah Nijman zelf een grote interesse heeft in het leven van Hugenholtz, maakte ze de reis vooral voor haar vader Henk Nijman, die zelf te ziek is om nog naar Curaçao te reizen. Henk Nijman is de aangenomen zoon van Philips Reinhard Hugenholtz, de twee jaar oudere broer van de 'Curaçaose' Hugenholtz. "Ik wilde in ieder geval foto's maken van plantage Plantersrust, waar zijn huis stond, en van zijn graf op de begraafplaats aan de Roodeweg", vertelt Gejah Nijman in haar woonhuis in de Gelderse plaats Rheden. Het huis ligt op enkele kilometers afstand van Velp, waar de broers Hugenholtz opgroeiden.

Nijman heeft zelf nauwelijks persoonlijke herinneringen aan haar oudoom. Ze was anderhalf toen hij in 1962 overleed. Zijn broer, haar opa, overleed in 1969. Beiden leden aan een agressieve vorm van prostaatkanker. Toch ging ze goed geïnformeerd naar Curaçao. Ze kende de broers Hugenholtz al uit de verhalen die haar vader vertelde en uit een dagboek van haar moeder. Er zijn ook tientallen brieven die Hugenholtz naar zijn familie in Nederland stuurde. "Uit de brieven valt af te leiden hoe vrijgevig hij als persoon was. Tijdens de Tweede Wereldoorlog stuurde hij pakketjes met levensmiddelen naar Nederland. Hij zorgde goed voor zijn broer en zijn familie", aldus Nijman. "Op Curaçao betaalde hij voor verschillende mensen hun studie. Met één van hen heb ik tot op de dag van vandaag contact. Hij kreeg het advies om met Hugenholtz te gaan praten, omdat zijn vader geen geld had om hem in Nederland te laten studeren. Daarom betaalde Hugenholtz zijn studie." Hugenholtz was ook vaak bereid om op eigen kosten mensen te opereren die daar zelf het geld niet voor hadden.

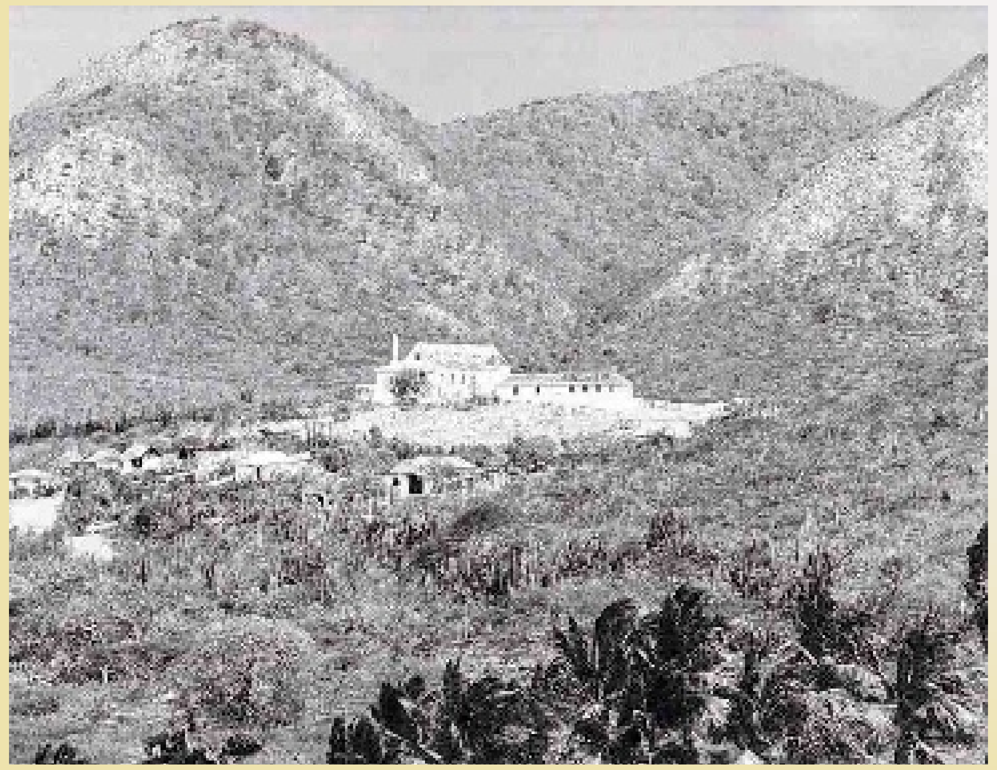

Foto's

Behalve de verhalen, het dagboek en de brieven zijn er tientallen foto's en zelfs een film. Gewone familiefoto's, maar ook foto's die Hugenholtz zelf op Curaçao maakte. Hij was immers een gepassioneerd fotograaf en filmer. In 1964, twee jaar na zijn dood, werd een aantal foto's al gepubliceerd in het boek Hugenholtz' Curaçao, een uitgave van het Prinses Wilhelmina Fonds voor Kankerbestrijding. "Het foto-album dat als hulde aan de nagedachtenis van de chirurg Marie Joseph Hugenholtz werd uitgegeven is een bijzonder boek geworden, dat een boeiend beeld geeft van de wijze waarop dr. Hugenholtz Curaçao heeft gezien", schreef een recensent van de Nieuwe West-Indische Gids in 1965, een jaar na de publicatie. "In geen ander werk vindt men zulke majestueuze foto's van het landschap - soms met wijdhoeklens of telelens genomen en veelal over het volle oppervlak van de bladzijde afgedrukt - met daar tussendoor enkele opnamen van een geheel ander karakter. Een decoratieve plant, een aangespoelde boomstronk, een vogel als welkome gast op Hugenholtz' terrasje of een gedekte tafel bij een van zijn koenoekoevrienden." Een groot deel van de foto's is inmiddels in het bezit van Nijman. Deels zijn het afdrukken van de foto's die ook in het boek staan, waaronder landschappen, de boomstronk, de gedekte tafel en de foto op de kaft, waarop een drietal mensen te zien is die van Siberie richting Jan Kok lopen. Op de achterkant maakte Hugenholtz aantekeningen over de uitsnede die zijn voorkeur had. Zelf is Nijman vooral te spreken over de foto's die Hugenholtz maakte van een landhuis, dat vermoedelijk Landhuis Ascension is, destijds nog niet helemaal omgeven door bomen en planten. Ook is ze bijzonder gesteld op de foto van de gedekte tafel. "Hij werd door de bewoners uitgenodigd. Je ziet hoezeer ze hun best hebben gedaan. Die mensen waren zo dankbaar."

Daarnaast zijn er artistieke foto's van bodybuilders. Op de achterkant van één van de foto's staat de naam Raymundo Rojer. Zoals auteur Johan van de Walle schreef in Beneden de Wind - Herinneringen aan Curaçao zette Hugenholtz zich in voor de gezondheid van Curaçaoënaars. "De chirurg Hugenholtz vestigde in zijn woning een sportschool en bestreek de daaraan verbonden kosten uit eigen zak. Niet alleen heeft hij enorm veel gedaan voor de lichamelijke ontwikkeling van vele jonge mensen, maar bovendien leverde hij op den duur een echte Curaçaose Olympische kampioen aan de wereld", aldus Van de Walle in zijn boek uit 1974, mogelijk verwijzend naar de deelname van Curaçaoënaars aan het onderdeel gewichtheffen of het succes van zwemster Enith Brigitha.

Brand

De foto's zijn alleen al bijzonder omdat ze bijna verloren waren gegaan. "De foto's lagen sinds het overlijden van Hugenholtz in zijn woonhuis op Plantersrust. Villa Maria op plantage Plantersrust heet het officieel. Het huis stond leeg en bijna alles was er al uit verdwenen. Mijn oudoom had een grote platencollectie, maar die is ook verdwenen", vertelt Nijman. "Op hetzelfde terrein woonde zuster Hertha Leonora. Op een dag in 1998 hoorde ze opeens een knal en bleek het huis van Hugenholtz in brand te staan. Het enige wat ze heeft kunnen redden waren de foto's, een testament en een contract van de Bataafse Petroleum Maatschappij."

Leonora en Nijman kwamen jaren later toevallig in contact met elkaar. "Kennissen gingen naar Curaçao en wilden wel voor ons gaan kijken bij zijn huis, waarvan we toen nog niet wisten dat het met de grond gelijk was gemaakt. Zij hebben daar Leonora ontmoet, die al die tijd had gehoopt en gebeden dat iemand van de familie ze op zou komen halen. Zij hebben de foto's en documenten voor ons meegenomen naar Nederland."

Otti Thomas (links) nam namens de Amigoe de foto's in ontvangst van Gejah Nijman (rechts).

Nijman en haar vader waren bijzonder blij met de foto's, maar hadden tegelijkertijd het gevoel dat ze in Nederland toch niet helemaal op hun plek waren. De oplossing diende zich uiteindelijk aan toen ze afgelopen mei in Curaçao op zoek ging naar verhalen, zijn graf en zijn voormalig woonhuis. Aan verhalen was geen gebrek. "Toen ik samen met mijn dochter uitrustte op een bankje in de stad, raakten we in gesprek met een aantal oudere Curaçaose vrouwen. Toen ik naar dr. Hugenholtz vroeg, herinnerde een vrouw zich hoe hij altijd toeterde als hij met zijn mooie auto langs haar ouderlijk huis reed. Dat was altijd zo'n apart geluid, zei ze en probeerde het geluid vervolgens na te bootsen", aldus Nijman. "De auto schijnt overigens nog steeds op Curaçao rond te rijden."

Het vinden van het huis bleek niet zo eenvoudig. De meeste mensen verwezen haar bij het horen van de naam Villa Maria naar het monument met die naam in Scharloo. "Maar hij is toch al dood, merkte een man op na het nodige denk- en piekerwerk", herinnert Nijman zich. Uiteindelijk kwamen ze toch in de buurt van Plantersrust terecht. Terwijl ze lopend over de Arikokweg naar de ingang zochten, werden ze opgemerkt door Verele Ghering-Engels, recensente voor de Amigoe, die het vermoeden had dat ze verdwaald waren en hen aansprak. De dochter van dokter Chris Engels had niet alleen anekdotes over Hugenholtz, die immers een vriend van haar vader was, maar ze bracht Nijman ook in contact met meer kennissen van haar oudoom. Daarnaast bood ze aan om een expositie te organiseren met de foto's, die aan het archief van de Amigoe konden worden toegevoegd. De overdracht van de foto's vond uiteindelijk in oktober plaats.

Nijman is blij dat meer mensen op deze manier kunnen genieten van de foto's en vooral dat het mensen zijn die Hugenholtz ook daadwerkelijk kenden. "De foto's horen op Curaçao. Hugenholtz had nadrukkelijk de wens om zijn foto's met zoveel mogelijk mensen te delen. Mijn vader vindt het geweldig dat dat nu ook eindelijk gebeurt. Ik hoop dat door de expositie nog meer mensen herinneringen aan Hugenholtz zullen ophalen, zodat ik die weer met mijn vader kan delen."

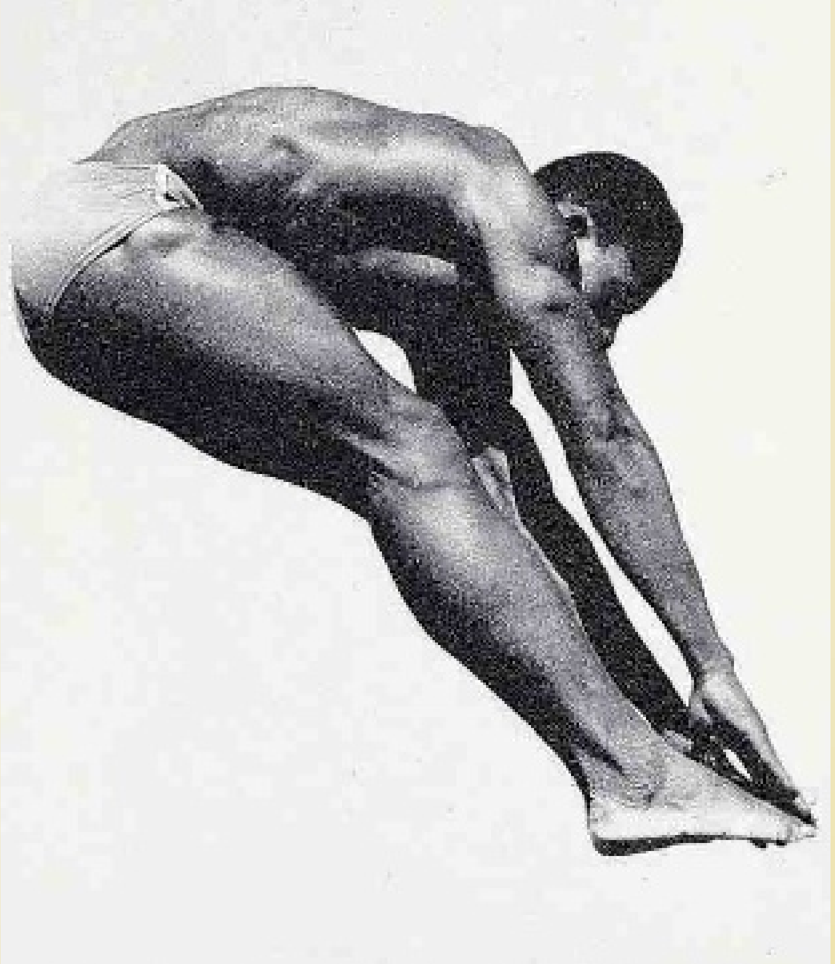

Films

Hugenholtz was behalve fotograaf ook filmer. Hij maakte opnames in het Sint Elisabeth Hospitaal, bij plantage Plantersrust en van het Curaçaose landschap. Nijman liet ze op eigen kosten digitaliseren. De originele banden worden bewaard door het Nationaal Archief van Curaçao. De gedigitaliseerde opnames worden ook vertoond tijdens de expositie.

Beroemde familie

Marie Josephus ofwel Jops werd geboren in 1896 in de Gelderse plaats Velp als tweede zoon van Nicolaas Jan Agatho Christiaan Hugenholtz en Margarita Blaauw. Jops had een twee jaar oudere broer Philips Reinhard en een halfzus uit een eerder huwelijk van zijn vader. Hugenholtz was niet alleen zelf bekend maar had ook beroemde familieleden. Zijn broer 'Rein' genoot bekendheid als huisarts in Lochem. Zijn moeder kwam uit de Viervant-familie, die generaties lang de stadsarchitecten van Arnhem waren. Zijn vader stamt uit een familie van dominees, die onder meer de grondleggers waren van de Vrije Gemeente in Amsterdam. De kerk die zij in 1880 lieten bouwen is nu beter bekend als uitgaansgelegenheid Paradiso. Een zus van zijn vader is kunstenares Arina Hugenholtz.

Promotieonderzoek Sharine Isabella

Kleine universiteiten

Acht hoogleraren uit diverse landen voelden Sharine Isabella, werkzaam aan de University of Curaçao (UoC) kritisch aan de tand tijdens de verdediging van haar proefschrift Tying down global to local bij de Universiteit Twente vorige maand. Ze verweerde zich dusdanig dat ze de titel van doctor waardig bleek. Een indrukwekkende plechtigheid, maar evenzeer zijn de ongeëvenaarde discipline en het doorzettingsvermogen van Isabella indrukwekkend.

Tekst en foto's: **Mineke de Vries**

De verdediging leidde tot de doctorstitel voor Sharine Isabella.

Isabella's promotieonderzoek viel ten dele samen met haar baan als manager van de stafafdeling kwaliteitszorg van de UoC, waar het tot haar taken behoort om accreditaties - het voldoen aan internationaal vastgestelde kwaliteitseisen - voor de diverse studies binnen te halen.

Ze kwam er in 2002, het jaar nadat in een tripartiete overleg tussen Nederlandse ministers, de voormalige Antillen en Aruba was vastgesteld dat hogescholen en universiteiten binnen het Koninkrijk zich moesten aansluiten bij de Nederlandse Accreditatie Organisatie (later NVAO) om hetzelfde niveau te garanderen. Er moest worden gewerkt aan kwaliteitsverbetering voor onderlinge aansluiting. Een langdurig en omvattend traject, maar in 2010 werden de eerste opleidingen van de UoC geaccrediteerd, wat inmiddels voor 23 van de 29 geldt.

"Accreditatieprocessen zijn complex", aldus Isabella. "Er zijn veel factoren die de voortgang beïnvloeden. Zeker bij kleine universiteiten is daarover weinig wetenschappelijke kennis. Met mijn onderzoek hoop ik dat gat, zo ook voor de Caribisch-Nederlandse universiteiten te dichten." Juist die kleine instellingen voor hoger onderwijs staan voor de opgave met beperkte lokale mogelijkheden te voldoen aan internationale eisen, vandaar de titel: Tying down global to local. Overigens vielen gedurende haar onderzoek de University of Aruba (UA) en University of St. Maarten (USM) - die deel uitmaakten van haar onderzoek - af, omdat aan het einde van de onderzoeksperiode (2012) nog geen enkel accreditatietraject was afgerond.
Zijn de wettelijke (financiële) gevolgen voor Nederlandse universiteiten groot als ze de accreditatie niet krijgen - zo krijgen studenten geen studiefinanciering als ze zich inschrijven bij een dergelijke instelling - voor de eilanden zijn er vooralsnog geen directe gevolgen. Want de NVAO (Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie), de instantie die de accreditaties afgeeft, is gebaseerd en afgestemd op de Nederlandse wetgeving, maar op de eilanden is nog geen wet op het hoger onderwijs. Echter, voor de samenwerking met en doorstroming naar Nederlandse universiteiten is een geaccrediteerde status wel van belang. En nog verder doorgetrokken: wil je op mondiaal niveau meetellen dan is de noodzaak des te groter. "We willen dus niet alleen een goede opleiding neerzetten maar ook aansluiten bij internationale eisen. We mogen een snel groeiende universiteit zijn, internationaal blijven we een kleine speler." De uiteenlopende factoren die van invloed kunnen zijn op de voortgang van accreditatieprocessen waarmee Isabella te maken kreeg tijdens haar werk, inspireerden haar tot haar onderzoek. Ze vergeleek daarbij de UoC met de Hogeschool Zeeland en de Universiteit Utrecht.

> **"Accreditatieprocessen zijn complex"**

Loopbaan

Ten grondslag aan haar promotie ligt een kandidaats Pedagogische Wetenschappen en kopstudie Interdisciplinaire Onderwijskunde, met als specialisatie onderwijsbeleid en schoolinnovatie. Isabella, opgegroeid in Muizenberg, dichtbij de Shell waar vader werkte, vertrok daarvoor op haar zeventiende naar Nijmegen na het Peter Stuyvesant College. "Ik ging voor het eerst vliegen, die oceaan over. In ons gezin met acht kinderen betekende een vakantie een weekend Banda'bou of mee met het vakantieplan van Shell. Het was een grote stap." Toen al bleek haar vastberadenheid een klus te klaren. "Ik kwam om mijn studie te halen, dan moet je verder niet nadenken en doen waarvoor je komt." Uiteindelijk bleef ze veertien jaar en ging na haar studie als consultant werken bij POA (Steunpunt voor Antillianen en Arubanen), later Forsa, met onderwijs in haar portefeuille. "Samen met de gemeente zette ik onderwijsprojecten op voor Antilliaanse kinderen. Bij ouders benadrukte ik het belang van ouderparticipatie, bij overheidsinstanties gaf ik uitleg over cultuurverschillen. Het ging erom het onderwijs zodanig in te richten dat Antilliaanse kinderen aansluiting vonden."
Hierna keerde Isabella terug naar Curaçao. "Ik wilde dichter bij mijn ouders zijn bij hun ouder worden. Bovendien leed ik tijdens de Nederlandse zomers aan vreselijke hooikoorts, waardoor ik een groot deel van de zomer ziek was." Al tijdens haar studie had ze stage gelopen bij het departement van Onderwijs en kon hier aan de slag als beleidsmedewerker belast met onderwijsvernieuwingen. "Het was in de tijd van de basisvorming en havo/vwo nieuwe stijl, het bepalen dus ook van de huidige profielen. Een enorme klus qua inhoudelijke afstemming, waar ik alle eilanden voor afreisde." Nadat ze nog een aantal jaren beleidssecretaris van de minister van Onderwijs was geweest, werd Isabella onderwijskundig beleidsmedewerker bij de UoC.

Drie jaar geleden werd ze daar manager van het Department of Quality Assurance dat toen werd opgericht, een afdeling die moet groeien, omdat er veel te doen is in zowel interne als externe kwaliteitszorg. "Toen ik bij de UoC begon, moest ik 'from scratch' starten. Er werd onvoldoende gewerkt volgens de NVAO-kwaliteitseisen. We liepen er bijvoorbeeld tegenaan dat er vrijwel geen course outlines waren. Docenten zeiden: 'ik doe dit al twintig jaar zo, het zit in mijn hoofd' en verzetten zich ertegen om outlines te maken.

in de grote wereld

Cursussen echter moeten losgekoppeld worden van personen, zodat ze kunnen continueren als de docent wegvalt.” Er werd een kwaliteitsslag gemaakt: “Een opleiding moet een samenhang van cursussen zijn, een totaliteit met een duidelijke structuur, je moet vastleggen hoe diep je in een onderwerp gaat, hoe lang je een vak aanbiedt, hoe zwaar het weegt qua studiepunten. Er dient duidelijk te zijn wat het niveau is van een bachelor, van een master, kortom je hebt criteria nodig die de studie als geheel transparant maken. Ook aan docenten worden eisen gesteld: hoe stel je toetsen samen, wat zijn de leerdoelen, hoe bouw je de colleges op, hoeveel weken besteed je aan een onderdeel.”
Gedurende de jaren kreeg Isabella vaak te horen dat ze potentie had te promoveren, maar ze vond geen ruimte, tot ze er in 2008 uiteindelijk gehoor aan gaf. “Ik ging serieus mogelijkheden onderzoeken en ben me in Nederland gaan oriënteren op universiteiten en kwam al snel terecht bij de faculteit Bestuurskunde en Management van de Universiteit Twente, bij CHEPS (Center for Hi gher Education Policy Studies) dat zich richt op onderzoek in het hoger onderwijs. Na goedkeuring van mijn paper werd ik aangenomen, kreeg een promotor toegewezen en een co-promotor die als inhoudsexpert optreedt. Twee à drie keer per jaar ging ik naar Nederland, daarnaast communiceerden we via mail, soms skype. Wel lastig dat je niet even langs kan, want een persoonlijk gesprek werkt prettiger.”

Factor mens

Isabella onderzocht hoe vijf factoren van invloed waren op accreditatieprocessen en hoe deze uiteindelijk het resultaat beïnvloedden. Observaties, interviews en documentenanalyse leverden gevat in een model diverse conclusies op. “Vergelijk je de instellingen in Nederland met de UoC dan valt direct op dat in Nederland veel meer interne expertise in huis is, waar dat op Curaçao moet worden ingehuurd. Ook beschikt de UoC over onvoldoende financiele middelen, waardoor een proces langer duurt. Daarbij heeft Nederland inmiddels een kwaliteitscultuur, waar op de UoC net een kwaliteitsbewustzijn begint te groeien. Veel oplossingen zijn nog ad hoc, maar door zaken te reguleren voorkom je dat dezelfde problemen later terugkomen. Daartegenover staat dat Nederland - waar geen belemmerende factoren optraden - uitblinkt in overreguleren, dus je moet zaken niet één op één overnemen. Maar meer procedures, structuur zijn voorwaarde voor kwaliteit.”

De conclusie van haar dissertatie was dat de factoren die van invloed zijn per universiteit verschillen. Maar opvallend was dat twee indicatoren elke keer van cruciaal belang bleken: commitment en betrokkenheid. Ook leidden sterk leiderschap en management tot positieve accreditatieprocessen, maar daaraan ligt tevens de menselijke factor ten grondslag. Deze golden ook op Curaçao zo sterk dat ondanks de barrières de meeste accreditaties werden verkregen. Oftewel, de bepalende factor bij het behalen van de geaccrediteerde status is de mens.

De verdediging van haar onderzoek werd Isabella niet gemakkelijk gemaakt. De commissie bestond behalve de voorzitter uit haar promotor, co-promotor, twee hoogleraren van de faculteit, twee internationale hoogleraren uit Engeland en Duitsland en de rector-magnificus van de UoC, De Lanoy. “Ik vond de vragen spannend, heb natuurlijk gegoogled toen ik wist wie er in de commissie zaten en me voorbereid op mogelijke vragen vanuit hun expertise-gebied. Zo verwachtte ik kritische vragen over de kwaliteitscultuur en over de beïnvloeding van de uitkomst door het proces.” Enige hilariteit ontstond toen hoogleraar Torenvlied een betoog afstak over de auditsamenleving, waar inhoud ondergeschikt wordt aan proces, met gevaar voor tunnelvisie en gebrek aan innovatie. Hij was benieuwd of Isabella was gestuit op ‘aanwijzingen van perverse effecten in haar cases’. Isabella, die in een aantekeningenboekje de vragen noteerde, werd naarmate de tijd vorderde zekerder van zichzelf. “Ik raakte steeds beter in mijn rol, maar was toch blij toen de pedel het ‘hora est’ inluidde.” De zaal in Twente zat vol en de promotie was tevens via

Sharine Isabella

livestream in de aula van de UoC te volgen.

Isabella ervoer de promotieplechtigheid zelf, die afwisselend in het Nederlands, Engels en Papiaments was, als erg leuk. “Maar tijdens de voorbereiding de laatste maanden vond ik het spannend worden. Wel heb ik het met veel plezier gedaan, heb het nooit als ballast ervaren.” Waar een assistent in opleiding vier jaar fulltime tijd krijgt te promoveren, deed Isabella het naast haar baan in vijf jaar. “Ik stel me dat gewoon als doel, dan moet het klaar zijn. Een kwestie van discipline en doorzetten. Na mijn werk pufte ik even uit en begon om half 9 aan mijn onderzoek tot een uur of 1.” De vraag rijst of ze nu niet in een sociaal isolement terecht komt, maar lachend zegt ze dat ze alle verjaardagen heeft bijgehouden. Terugkijkend is ze trots. “Soms denk ik ‘Ben ik dit?’ Ja, ik heb mezelf echt overtroffen.”

Aruba helpen

Terug op Curaçao gaat ze de tweede accreditatieronde in, een accreditatie is namelijk maar zes jaar geldig. “Nu gaat het erom te behouden wat je hebt, ook een uitdaging. De komende tijd wil ik Aruba helpen, waar de eerste accreditaties voor rechten binnen zijn, helaas zijn ze er op St. Maarten nog niet mee bezig. Ik wil mijn bijdrage aan de UoC nog leveren door het invoeren van interne audits en een professionaliseringstraject onder docenten. Daarnaast wil ik wetenschappelijk bezig blijven en meer publiceren, bijvoorbeeld over de evaluatie die ik volgend jaar met mijn model ga uitvoeren.”

Gewaardeerd en geroemd komt ze op Curaçao terug als doctor, één van de weinigen die Curaçao rijk is. Geprezen door de promotiecommissie om haar vriendelijkheid en evenwichtigheid, ondanks de enorme druk en om haar wijsheid waarmee ze procedures tegemoet trad. Daarbij werd de opdracht aangehaald uit haar proefschrift waarin Isabella haar ouders bedankt voor haar stevige basis die voortkwam uit hun onvoorwaardelijke liefde. Maar, merkte haar promotor tot slot op, terwijl hij het publiek inkeek: “Ik geloof dat de hele zaal hier familie van u is.”

'Veiligheid is basis

De bescherming van veiligheid, gezondheid en welzijn met betrekking tot de arbeid van werknemers is belangrijk voor hun persoonlijke arbeidsomstandigheden en voor het bedrijfsimago en concurrentievoordeel van het bedrijf. Het opvolgen van arbeidsregelgeving op het gebied van gezondheid en veiligheid gaat niet alleen om het aanbieden van helmen en beschermende kleding.

Tekst: **Judice Ledeboer**

Slippers in de bouw.

De werkplek kan een risicobron zijn via blootstelling aan schadelijke stoffen, fysieke belasting (tillen), fysische factoren (geluid, straling, klimaat, trilling) en andere gevaren. Het gaat zelfs verder. Ook de verlichting en geluidsoverlast kunnen de arbeidsveiligheid in gevaar brengen.
Maar bedrijven moeten ook de veiligheid van werknemers en derden beschermen indien er zich calamiteiten voordoen. Hoe veilig zijn de nooduitgangen en vluchtwegen? En wat gebeurt er met elektrische draden van computers en andere apparatuur als er een overstroming of lekkage plaatsvindt? Elektriciteit en water gaan niet goed samen.
George Kraaikamp, Veiligheidskundige, woont al jaren op Curaçao en adviseert in de private en publieke sector bedrijven inzake de veiligheid, arbeidsomstandigheden en milieu op de werkvloer. Hij schrikt soms van de omstandigheden en situaties die hij tegenkomt bij bedrijven. Hij is tevens voorzitter van Bedrijven Platform Milieu Curaçao en zet zich vanuit die functie in om bedrijven aan te sporen om de veiligheid, onderdeel van duurzaamheid, op de werkvloer en bedrijfsbeleid goed voor elkaar te hebben. Alleen bedrijven die binnenkort aan de minimale standaardeisen op het gebied van duurzaamheid voldoen mogen lid worden van dit platform.
Kraaikamp begon als vliegtuigmaker/elektromonteur en instrumentmaker bij de Koninklijke Marine. Daar heeft hij alle rangen doorlopen en diverse functies vervuld en deed ook een studie veiligheidskunde. Vanaf 2000 was hij medewerker risico-inventarisatie en -evaluatie bij de Koninklijke Marine en inventariseerde hij met drie collega's alle risico's bij de schepen, walinrichting, vliegtuigen en oefenlocaties van de Koninklijke Marine. In 2001 kwam hij naar Curaçao als stafofficier veiligheid. Na zijn pensionering als officier bij de marine wilde hij iets met zijn kennis en ervaringen doen en begon hij zijn eigen bedrijf Arbo en Milieu Consult Curaçao (AMCC), waar hij als adviseur zijn diensten aanbiedt. Het bedrijf houdt zich bezig met het opzetten en implementeren van Arbo- en veiligheidsmanagementsystemen; het uitvoeren van risico-inventarisaties en evaluaties, werkplekinspecties en ongevallenonderzoeken. Tevens geeft AMCC adviezen en trainingen op het gebied van Arbo en veiligheid. In de functie van interim-manager bij de arbeidsinspectie van SOAW (2012) leidde hij het onderzoek naar de ontploffing van het Kruithuis op Curaçao, waarbij vier doden vielen. Kortgeleden is het onderzoek afgerond en het rapport opgesteld door een ex-collega van de arbeidsinspectie. De conclusie van het onderzoek door het OM is dat het niet is vast komen te staan wat de daadwerkelijke oorzaak van de ontploffing is geweest en dat er geen vervolging kan plaatsvinden van enig rechtspersoon. Zij constateert wel dat zowel de naleving, controle en handhaving van de opslag van zwaar vuurwerk alsmede de onderliggende wetgeving de nodige aandacht dient te krijgen.
Het valt hem op dat er nog veel te weinig aandacht is voor 'veilig' werken. "Er zijn maar weinig bedrijven die veel investeren op het gebied van veiligheid", aldus Kraaikamp. "In Nederland kennen we de VCA (Veiligheid Certificering Aannemers) en op Curaçao is daar een afgeleide van gemaakt, de Caribbean Safety Standard, ontwikkeld door BPO Aruba en gecertificeerd door KIWA Nederland." (Kiwa Register is een organisatie die gespecialiseerd is in het afgeven van waardedocumenten). Op Curaçao zijn slechts 15 bedrijven die door KIWA gecertificeerd zijn. "De overheid zegt voorstander te zijn van een goede certificering, maar dat wordt nog niet door de overheid zelf gedragen. De wetgeving op het gebied van arbeidsveiligheid dateert uit 1958! Er is zoveel veranderd in de laatste decennia. Die wetten zijn sterk verouderd." Hij voegt nog wel toe dat er een paar veiligheidsbesluiten zijn, maar die zijn van 1961. "Wetgeving hoort men aan te passen aan maatschappelijke en technische ontwikkelingen (stand der techniek). Je kunt je wel voorstellen dat de techniek sterk veranderd is sinds 1958. Waarschijnlijk vindt de overheid het niet belangrijk."
Hij vraagt zich af waarom er wel inspecteurs gezondheids- en milieuzorg zijn, maar geen inspecteur veiligheid (veiligheidsautoriteit). Nu is de minister zelf verantwoordelijk en moet hij iedere vergunning en ieder besluit zelf tekenen die wordt afgegeven. Dit is zeer tijdrovend en ongewenst en hoe het met de veiligheid is gesteld." Tijdens de laatste herdenking van de doden die vielen bij het instorten van de Julianabrug in 1967 heeft minister van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn (SOAW), Ruthmilda Larmonie-Cecilia, gezegd haar invloed te gebruiken om veiligheid op het werk te garanderen en dat de overheid

Sloten op de nooduitgang van een supermarkt.

George Kraaikamp

voor duurzaamheid'

de veiligheid op de werkvloer moet controleren (arbeidsinspectie). "Dit is echt hoogstnoodzakelijk", aldus Kraaikamp, "want ik zie nog steeds bouwvakkers op de bouw op slippers lopen en zonder helm. Dat is levensgevaarlijk." Er zijn meer onveilige situaties die hij regelmatig tegenkomt op bouwplaatsen: mensen die op daken werken zonder valbescherming, werken op gammele steigers en trappen die bij de bouw gebruikt worden. Bij bedrijven waar men veel met gevaarlijke (chemische) stoffen werkt of waar gevaarlijke stoffen liggen opgeslagen ziet hij ook veel onveilige situaties. "Allereerst weten de werknemers vaak niet wat wel en wat niet chemisch is, wat de risico's zijn en welke persoonlijke beschermingsmiddelen men moet gebruiken. Cilinders met gevaarlijke gassen moeten vastgemaakt worden zodat ze niet kunnen omvallen, maar ik zie dat dit vaak niet gebeurt. Als zo'n cilinder omvalt en de afsluiter afbreekt dan wordt het een ongeleid projectiel dat overal naartoe schiet en dwars door muren kan gaan. Levensgevaarlijk! Maar gelukkig zijn hier ook bedrijven die het wel goed voor elkaar hebben. Zo ken ik een (Amerikaans) bedrijf dat de blootstelling aan chemische stoffen continu meet en de gegevens in data bijhoudt. Alle bedrijfsprocessen worden ook nauwkeurig bijgehouden en dan kan je zien waar de risico's zijn en hoe ze beheerst worden. Dat is de basis van veiligheid."

De veiligheid op de werkvloer moet door iedere werknemer en werkgever gedragen worden, maar het spreekt voor zich dat de leiding ook de middelen moet geven om die veiligheid goed te kunnen uitvoeren. Maar het gaat niet alleen om goede middelen en instrumenten. Het gaat ook om goed gebruik van die middelen en instrumenten (instructie en toezicht). Zo komt Kraaikamp regelmatig tegen dat er werknemers met hoogwerkers, shovels, loaders en vorkliften werken, maar niet goed weten hoe die instrumenten werken. "Iedereen mag hier met deze apparatuur werken. In Nederland mag alleen een gecertificeerd (opgeleid) medewerker met deze apparatuur werken. Heel logisch, want het zijn grote machines die veel schade en letsel kunnen veroorzaken als er niet goed mee wordt omgegaan."

Ook binnen organisaties valt er op het gebied van veiligheid nog heel wat te verbeteren. Kraaikamp: "Het is belangrijk dat zij een ongevalsmeldingssysteem bezitten. Dit geeft organisaties de mogelijkheid om stappen te ondernemen en om meldingen van incidenten en onveilige situaties te analyseren en beheersmaatregelen te nemen om ongevallen te voorkomen. Het valt me op dat bedrijven het wel willen, maar ze zien de urgentie er niet van in en ze vinden dat het vaak te veel geld kost. Maar ze realiseren zich niet dat als er een bedrijfsongeval gebeurt, wat de schade is aan bedrijfsimago en schadeclaims van slachtoffers. Dit is vele malen duurder dan het hebben van een veiligheidsmanagementsysteem. Bedrijven zijn niet alleen verantwoordelijk voor de veiligheid van haar eigen werknemers maar ook voor derden zoals bezoekers, toeleveranciers en anderen die er komen." Ook calamiteitenplannen ontbreken vaak. Wie moeten er gewaarschuwd worden als er een ongeval plaatsvindt of als er brand uitbreekt? Wie doet wat? Er zijn zelfs hotels die geen calamiteitenplan of bedrijfshulpverleningsorganisatie hebben om een hotel of bedrijf te ontruimen of een beginnende brand te blussen. Er zijn echter meer zaken die onveilig zijn binnen de muren van een organisatie. Losse snoeren zijn vaak de oorzaak van ongevallen waarbij mensen struikelen of vallen en er ontstaat brandgevaar bij overbelaste stopcontacten. Ook veel afgesloten vluchtdeuren en vluchtwegen door hekwerken bij bedrijven zijn gevaarlijk. "Mensen zitten als ratten in een val als er brand uitbreekt."

Kraaikamp vindt dat de overheid meer kan doen om de veiligheid op de werkvloer te verbeteren. Allereerst moet de wetgeving worden aangepast en moet er meer controle komen op naleving van de regels op het gebied van omgang met bijvoorbeeld chemische stoffen en regels omtrent het gebruik van grote materialen. "De overheid moet zelf het goede voorbeeld geven door werkzaamheden te laten uitvoeren door gecertificeerde bedrijven, momenteel gaan ze zelf in zee met bedrijven die veiligheidsregels aan hun laars lappen. De overheid heeft een voorbeeldfunctie."

Onveilige trap op een bouwplaats.

Kraaikamp bespeurt wel een trend dat bedrijven zich hoe langer hoe meer presenteren als 'duurzaam' en 'verantwoord ondernemend'. Ook de overheid heeft het ook over duurzaamheid, maar volgens de veiligheidskundige wordt dat alleen maar gedaan omdat het milieu en duurzaam 'sexy' klinkt als je zegt dat je je bekommert om het milieu. "Ik noem dat knuffelen met de bomen. Er zijn teveel bedrijven die aan 'greenwashing' doen. Duurzaam is tegenwoordig een toverwoord." Het gaat bij Kraaikamp om de mensen. Die moeten op een veilige werkplek en onder veilige omstandigheden kunnen werken. Kraaikamp vindt dat de werkgevers een zorgplicht hebben voor hun medewerkers. "Je moet dat niet doen omdat het in de wet staat, maar omdat je een goede werkgever wilt zijn. Ik zag onlangs een situatie waarbij een oudere werknemer (rond de 60 jaar) aan een touw naar boven in een mast werd gehesen. Die man was ook nog diabeet. Dit kan toch niet!" Een ander voorbeeld dat Kraaikamp aanhaalt inzake onveiligheid is een situatie in een supermarkt waar hij zag dat de goed aangegeven nooduitgang is vastgemaakt met drie hangsloten! Waar moeten de klanten naar toe als er brand uitbreekt?

Al met al vindt Kraaikamp dat er relatief toch weinig ongevallen plaatsvinden, ondanks de vele onveilige situaties op de werkvloer. Er bestaan echter geen goede cijfers over het aantal bedrijfsongevallen. Mensen die claimen worden geregistreerd, maar veel ongevallen zijn niet publiekelijk bekend, alleen ongevallen waarbij ernstig gewonden of zelfs doden vallen halen het nieuws.

Een positieve trend is dat bedrijven de laatste tijd toch meer aan veiligheid op de werkvloer doen. Dit komt omdat er meer internationaal zaken gedaan worden en er vaak veiligheidseisen worden opgelegd door de opdrachtgevers uit het buitenland. Sommige buitenlandse bedrijven die werk op Curaçao komen uitvoeren eisen zelfs een veiligheidskundige op de werkvloer.

Met verkeersveiligheid houdt Kraaikamp zich niet bezig, hoewel het hem wel opvalt dat er zeer veel onveilige situaties zijn waar de burgers dagelijks aan worden blootgesteld. "De onopvallende diepe rooien in Emmastad, de kapotte verlichting in vele straten en de afvoer van water? Als het heftig geregend heeft liggen er soms grote plassen op de weg en niemand kan zien of er een diep gat is. Ik adviseer weleens als het om werkomstandigheden gaat, zoals bij wegwerkers die de weg tijdelijk afzetten omdat ze iets moeten doen aan de weg of langs de weg. De weggebruikers houden geen rekening met die wegwerkers. Je kan nog zoveel borden neerzetten, mensen blijven met hoge snelheid rijden. Ik zie soms levensgevaarlijke situaties. Er bestaan mobiele drempels. Die moeten ze gebruiken om het verkeer langzamer te laten rijden als ze bij zo'n afzetting komen. Dat is mijn werk. Arbeidsgerichte veiligheid voor de werkende mensen, onder alle omstandigheden, binnen en buiten." Kraaikamp vindt zijn werk leuk en vindt het interessant dit te blijven doen om bedrijven die geïnteresseerd zijn en veilig willen werken te ondersteunen en te adviseren. Veiligheid is niet moeilijk, het is gebaseerd op 80 procent 'gebruik van je gezond verstand'. "Je moet nadenken over wat er kan gebeuren als je op een dak klimt, of een vorkheftruck gaat berijden. Iedereen wil 's avonds toch weer gezond thuiskomen en daar moeten we met zijn allen voor zorgen. De werknemers, werkgevers én de overheid."

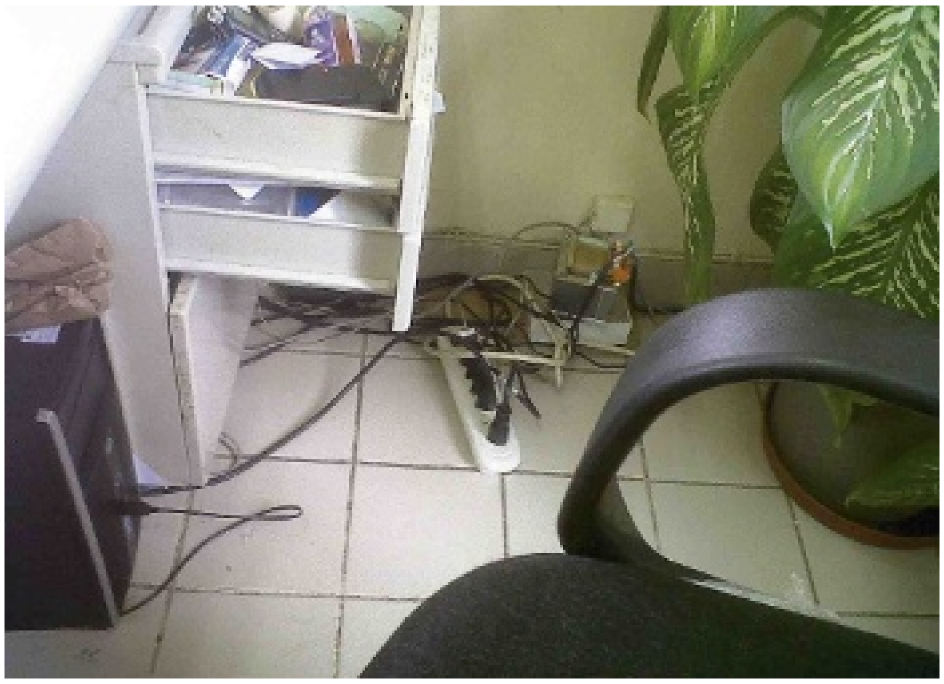
Brandgevaar door overbelasting.

Vakantiedagen en vakantiegeld

De wet bepaalt in artikel 10 lid 1 van de Vakantieregeling 1949 dat een werknemer bij de beëindiging van zijn arbeidsovereenkomst recht heeft op uitbetaling van opgebouwde, maar niet genoten vakantiedagen. Simpeler gezegd: als een arbeidsovereenkomst eindigt per 1 december 2014 heeft een werknemer recht op uitbetaling van de nog openstaande vakantiedagen per diezelfde datum.

Tekst: **William ten Veen**

Artikel 10 lid 1 van de Vakantieregeling 1949 luidt als volgt: 'De werkgever betaalt de arbeider voor niet genoten vakantie, waarop bij het eindigen der dienstbetrekking aanspraak bestaat, een bedrag gelijk aan zijn in geld uitgedrukt, ten tijde van dat eindigen geldend, loon over het aantal dagen der niet genoten vakantie.'
Gezien bovenstaande wettelijke bepaling is het van belang dat er een deugdelijke administratie van opgebouwde en opgenomen vakantiedagen aanwezig is. In de praktijk maak ik veelvuldig mee dat een werknemer of zelfs een werkgever geen idee heeft hoeveel vakantiedagen er op enig moment nog openstaan voor een specifieke werknemer. Uit rechtspraak volgt dat de werkgever verplicht is om een deugdelijke administratie bij te houden van de door de werknemer opgebouwde en opgenomen vakantiedagen. De administratie van de werkgever is in beginsel doorslaggevend voor het bepalen van de omvang van openstaande vakantiedagen, tenzij een werknemer kan bewijzen dat de administratie van de werkgever niet juist is. Het is dus handig dat elke werknemer ook zelf bijhoudt hoeveel vakantiedagen hij heeft opgenomen en er nog openstaan aan het einde van het kalenderjaar.
De Vakantieregeling 1949 is van toepassing op alle werknemers die op basis van een arbeidsovereenkomst werkzaam zijn, met uitzondering van ambtenaren. De regeling bepaalt afgezien van de verplichting dat openstaande vakantiedagen bij het einde van de arbeidsovereenkomst aan de werknemer moeten worden uitbetaald tevens hoeveel vakantiedagen een werknemer per jaar minimaal opbouwt. De term 'Vakantie' zelf wordt in de wet niet gedefinieerd. Blijkens de Parlementaire Geschiedenis dient onder vakantie te worden verstaan 'de vrijstelling van de verplichting tot het verrichten van arbeid'. Niet geheel juist naar mijn mening, want niet elke dag waarop een werknemer is vrijgesteld van de verplichting om te werken is aan te merken als een vakantiedag. Erkende feestdagen (denk bijvoorbeeld aan Koningsdag) en het recht om te stemmen gelden niet als vakantiedagen.
Een werknemer bouwt alleen vakantie op als hij recht heeft op loon. Of de werknemer daadwerkelijk heeft gewerkt is voor de opbouw van vakantie niet van belang. Een doordenker: tijdens een welverdiende vakantie bouwt een werknemer dus ook vakantiedagen op aangezien hij gedurende de vakantie recht heeft op doorbetaling van salaris. Op grond van artikel 2 lid 1 van de Vakantieregeling 1949 dient immers het salaris tijdens de vakantie doorbetaald te worden.
Voor ieder jaar, dat een werknemer onafgebroken werkzaam is geweest, heeft deze conform de Vakantieregeling 1949 recht op aanspraak op vakantiedagen van minimaal drie maal de overeengekomen arbeidsduur per week. Dit noemt men de wettelijke vakantiedagen. Bij een fulltime dienstverband heeft de werknemer derhalve recht op minimaal 3 x 5 dagen = 15 dagen vakantie per jaar. Uiteraard mogen meer vakantiedagen worden toegekend dan het wettelijk minimum. In Nederland is het wettelijk minimum aantal vakantiedagen bij een fulltime dienstverband vastgesteld op 20. Veel werkgevers op het eiland sluiten daarbij aan. Deze vakantiedagen worden ook wel aangeduid met de term bovenwettelijke vakantiedagen.
In tegenstelling tot Nederland, bestaat er op Curaçao geen wettelijke verplichting om een werknemer vakantiegeld te betalen. Desondanks kennen veel werkgevers op het eiland wel vakantiegeld toe aan werknemers. Het vakantiegeld bedraagt vaak een percentage van het bruto maandsalaris, bijvoorbeeld 6 procent of 8 procent. Het vakantiegeld wordt in de loop van het jaar opgebouwd en over het algemeen één keer per jaar aan de werknemer uitgekeerd. Bij de beëindiging van de arbeidsovereenkomst heeft de werknemer recht op uitbetaling van het tot aan de beëindigingsdatum opgebouwde saldo aan vakantiegeld. Dit wordt wel een pro rata uitkering van het vakantiegeld genoemd. Dit betekent dat berekend wordt over welke periode de werknemer recht heeft op uitbetaling van het vakantiegeld. Als het vakantiegeld normaliter in de maand mei wordt uitbetaald (over de periode juni - mei) en de arbeidsovereenkomst eindigt bijvoorbeeld per 15 december van enig jaar, dan heeft de werknemer recht op een pro rata uitbetaling van het vakantiegeld van 6 1/2 maand.

Mr William ten Veen is advocaat en partner bij BBV Legal tenveen@bbvlegal.com

Boezem!

Ik kom misschien wat vroeg met een terugblik op 2014, maar dit is mijn laatste stukkie van dit jaar. Een jaar dat - als elk jaar - bij heel veel bedrijven begint met een relatiemarketing-activiteit: de Nieuwjaarsborrel. Dat is de plaats en tijd waar directies en genodigden uitspraken doen over het afgelopen jaar en hun verwachtingen uitspreken voor het komende jaar.

Tekst: **Marcel Truyens**

Vaak gebaseerd op buikgevoel, ondersteund met argumenten als 'ik zie niet waarom het dit jaar wel beter zou gaan' en afhankelijk van de branche waarin de spreker actief is, heeft hij zo zijn stokpaardjes variërend van onderwijs tot investesteringsklimaat of van criminaliteit tot corruptie.

Ondernemers hebben van nature de neiging om positief te zijn over hun eigen toekomst. Als men zegt 'het zijn moeilijke tijden maar we gaan het zeker redden' bedoelt men in de regel dat men eigenlijk voor niets aan het werk is en de eindstreep zonder al te veel kleerscheuren hoopt te halen. De redenen van de moeilijke tijden liggen door de bank genomen meestal buiten de invloedsfeer van de ondernemer zelf en worden veelal neergelegd bij de vermaledijde overheid of bij de een of andere overheidsinstelling. In veel gevallen heeft men daar een punt: gebrek of juist een overmaat aan regulering, economische initiatieven die de bestaande situatie juist schaden, niet of veel te laat ingrijpen of de alom gehate bureaucratie. Point taken!
Anderzijds mag het Curaçaose bedrijfsleven ook de hand in eigen boezem steken: wat doen we vandaag de dag anders dan vijf jaar geleden, welke strategische beslissingen van twee jaar geleden zijn inmiddels geïmplementeerd, wat zijn de nieuwe proposities die we op de markt hebben zien verschijnen, welke sprongen hebben we gemaakt die elders in de wereld ook zijn gemaakt, op welke trends hebben we ingespeeld, welke grote innovaties hebben ons leven in positieve zin beïnvloed of hoe groot is de tempoversnelling?
Ik peins me suf en kom op een enkel geval na niet op echt pakkende voorbeelden. Het meeste is hetzelfde gebleven, de argumenten zijn hetzelfde gebleven en echte kansen hebben 'we' laten liggen, 'we' als in het bedrijfsleven.
In de retail en de business to business is helemaal niets gedaan met de oneindige mogelijkheden van het internet. Ik kan tenminste geen enkele webshop vinden waar ik daadwerkelijk iets kan kopen en afrekenen terwijl we een infrastructuur hebben die tot de beste van de regio behoort. Stelt u zich eens voor hoeveel keer groter de potentiële internationale afzetmarkt wordt als we daar eens echt werk van gingen maken. We beschikken tenslotte over een freezone.
Het toerisme - dat wereldwijd nog steeds een positieve groei doormaakt - is hard bezig zichzelf de nek om te draaien door geen keuzes te maken. Daar wil men kennelijk alles zijn voor iedereen onder het motto 'als het maar veul is'. We dumpen de kamerprijzen waardoor we laagwaardig massatoerisme aantrekken dat nauwelijks iets besteedt en waarmee we het hoogwaardiger toerisme juist afstoten. We hebben in deze sector behalve 'de zon' en 'Hollandse skihutfeesten' geen positionering. Daar waar we een kapitaalkrachtige markt een unieke Caribische of tropische ervaring zouden kunnen bieden, verkopen we hoofdzakelijk importbier, eten van middelmatige kwaliteit, housemuziek tegen afbraakprijzen en ongekend lage service levels. Vindt u het vreemd dat er nauwelijks een luchtvaartmaatschappij te vinden is die het risico neemt om op Curaçao te vliegen? Die sector investeert niet in een route om hem na twee jaar weer de nek om te draaien. Hoe anders dan pak hem beet Aruba - dat openlijk de ambitie uitspreekt binnen enkele jaren helemaal groen te zijn - of Bonaire dat zich nadrukkelijk positioneert als 'divers paradise'.
De internationale financiële industrie heeft inmiddels geen profiel meer en is links en rechts ingehaald door markten die wel duidelijk hebben gekozen voor specialisering op bepaalde sectoren. In de retail speelt men nog steeds winkeltje en hoewel het primair een overheidsaangelegenheid is, hoor ik het bedrijfsleven zich niet of nauwelijks uitspreken over bijvoorbeeld de toekomst van de raffinaderij of het dok.
Gaat er dan helemaal niets goed? Jawel. Tegen de verdrukking in wordt er geïnvesteerd in het opknappen van oude panden waarmee een hele stadswijk van een no-go zone in een artistiek 'Quartier Latin' aan het veranderen is. Een initiatief dat Curaçao aantrekkelijk maakt voor een groeiend segment in de toeristische markt: mensen die op zoek zijn naar unieke ervaringen en authenticiteit. Verder ontwikkelt de creatieve industrie zich op kwalitatief niveau ondanks achterblijvende investeringen in marketing op de lokale markt. We bouwen tegenwoordig zeer fraaie websites en applications, we ontwikkelen en produceren marketingcampagnes waarvoor we ons op internationaal niveau zeker niet hoeven te schamen. Werk dat er hoofdzakelijk is gekomen door investeringen in kennis en materiaal en vooral heel veel liefde voor het vak.
Ik spreek de hoop uit dat ons bedrijfsleven de komende jaren werk maakt van innovatie. Daartoe moet er een heldere visie ontwikkeld worden waarop krachtige strategieën worden gebaseerd die in hoog tempo worden uitgerold. Dat moet het bedrijfsleven - als collectief - zelf doen en daar is haast mee. Ik wens u allen gedachtevolle feestdagen en een fantastisch 2015!

Om redenen van vertrouwelijkheid kunnen namen, producten, markten en feitelijke omstandigheden anders zijn benoemd dan in de realiteit het geval was.

Marcel Truyens is senior marketing en communicatieconsultant bij Liquid Soul te Curaçao.
E | marcel1963@mac.com

Mens & Werk

Telefoonergernissen van klanten

Bij organisaties ontbreekt het nogal eens aan goede telefoon-etiquette. En het lijkt wel of het met de dag beroerder wordt met de service en aandacht aan klanten of mensen die informatie willen hebben over producten en diensten. Wat is er aan de hand?

Tekst: **Judice Ledeboer**

Een goede kennis van me wil een huis kopen en belde onlangs twee banken op om een afspraak te maken met een hypotheekadviseur. De banken adverteren iedere dag met de hypotheken die ze aanbieden, maar de kennis krijgt het niet voor elkaar om een afspraak te maken met een hypotheekadviseur.

'We bellen u nog voor een afspraak', werd hem door beide banken, hier op Curaçao, gemeld en vervolgens wacht hij al meer dan een week. Hij verbaast zich. 'Willen ze nou wel of geen hypotheken afsluiten?', vraagt hij zich af. Maar dit is niet de enige klacht over banken en telefoonergernissen van klanten die de ronde doen. Onlangs was een bank telefonisch niet bereikbaar. Na eindeloos bellen kreeg de beller eindelijk contact met een dame die duidelijk haast had. 'Mijn collega is ziek en nu zit ik alleen en het is heel druk vandaag', kwam er als reactie toen er gevraagd werd waarom de telefoon niet beantwoord werd. Wat hiervoor geschetst wordt is niet alleen een probleem bij banken, maar ook in de bedrijfssector en vooral bij telefoonmaatschappijen en nutsbedrijven wordt er dikwijls onzorgvuldig omgegaan met klanten als het de telefoonetiquette betreft. Een van de grootste ergernissen zijn de lange wachttijden met of zonder irritant muziekje (dat continu herhaald wordt). En als men dan iemand aan de lijn krijgt heeft die persoon weinig verstand van zaken. 'We zullen het voor u navragen en dan bellen we u terug'. Er wordt nooit meer teruggebeld.
Een andere ergernis is het veelvuldig doorverbinden waarbij de klant zijn vraag steeds weer moet voorleggen. Dit is zeer klantonvriendelijk, want de tevredenheid van de klant neemt af naarmate hij vaker wordt doorverbonden. Een andere zeer grote ergernis zijn de uitgebreide menu's waaruit men moet kiezen voordat men verbonden wordt met de afdeling of persoon die men wenst te spreken. 'Als u informatie wilt over onze openingstijden druk 1, als u...' enzovoorts. Een doorkiesmenu moet duidelijk en kort zijn. De klant haakt vaak al af bij keuze 2. En als de klant dan eindelijk iemand gesproken heeft en er wordt hem beloofd om teruggebeld te worden kan de klant weer wachten, want het terugbellen gebeurt niet of pas na dagen. Niet terugbellen of de klant steeds laten terugbellen is ook een bron van ergernis.

Een andere ergernis is dat als men eindelijk de persoon gesproken heeft die men wil spreken dat er allerlei beloftes gedaan worden, maar dikwijls worden die beloftes niet nagekomen. Zelfs goede afspraken die gemaakt zijn worden niet nagekomen. Klanten betalen voor producten of diensten van de organisatie en ze behoren met respect behandeld te worden. En dan de toon waarop telefonistes (het zijn meestal vrouwen) de bellers aanspreken. Soms lijkt het wel of de persoon totaal geen zin heeft in het leven. Of er wordt wat gemompeld aan de andere kant van de lijn. Het komt ook voor dat je een heleboel gerommel hoort en geen persoon aan de lijn krijgt. Is de telefoon gevallen? Is de telefoniste met iets anders bezig waardoor ze wordt afgeleid? Dit zijn heel slordige manieren van het beantwoorden van de telefoon en bedrijven moeten veel meer aandacht geven aan de wijze waarop telefonisten behoren te werken. Er wordt vaak niet over nagedacht om de mensen die het eerste contact zijn met een organisatie goed te trainen. Bedrijven staan er niet voldoende bij stil wat klanten belangrijk vinden.
Bedrijven gaan wel meer gebruik maken van het internet en zij geven de mogelijkheid om via contactformulieren via de website van de organisatie informatie op te vragen of vragen te stellen over diensten en producten. Dit werkt goed als er ook iemand is die die vragen beantwoordt of contact opneemt met de klant. Helaas komt het nog geregeld voor dat er nooit een reactie komt en dan kiezen klanten weer voor telefonisch contact met het risico dat men lang moet wachten voordat er iemand aan de lijn komt.

Bij investeringen in de techniek in de toekomst is het voor bedrijven belangrijk om de bereikbaarheid van de organisatie en de medewerkers goed te organiseren. Alles kan tegenwoordig, er zijn zoveel nieuwe systemen. Het gaat echter altijd om het gedrag van de mensen en ook daar moet geïnvesteerd worden. Telefonisten moeten een heldere stem hebben en duidelijk spreken. Zachte stemmen geven een onzekere indruk en daar houdt een klant niet van. Hij wil iemand spreken die kennis van zaken heeft en hem kan helpen. En een sombere stem is ook niet erg uitnodigend. De telefonist moet ook weten naar welke afdelingen er moet worden doorverbonden. Dat gaat nog geregeld mis en dan belandt de beller op een verkeerde afdeling.

Het allerbelangrijkste is dat klanten duidelijke informatie krijgen over wachttijden en alternatieven en dat dat niet pas na tien minuten wachten komt. Bij grote bedrijven moeten er natuurlijk voldoende mensen bij de telefooncentrale zitten en als er zieken zijn moeten die vervangen worden. Het staat heel ongastvrij om klanten lang te laten wachten en er valt op dit terrein bij organisaties nog heel wat te verbeteren.

Puzzels.

PRIJSPUZZEL

HORIZONTAAL
1 muziekuitvoering, **6** weefterm, **10** deel van een ski-uitrusting, **11** muzieksoort, **13** koffierat, **15** gegroet, **16** deel van een auto, **19** deel van een fuik, **20** ondoordringbaar woud, **22** restbedrag, **24** voortplantingscel bij planten, **25** steppeantilope, **28** melkproduct, **31** vis, **32** laag bij de grond, **36** voor, **37** trompethoren, **38** zwemkleding, **39** Afrikaans land, **40** zwerver, **41** onderricht.

VERTICAAL
1 sleepnet, **2** ijskegel, **3** stad in Japan, **4** een eik pellen, **5** Bijbelse figuur, **6** graanpakhuis, **7** eensklaps, **8** weerspannigheid, **9** nachthagedis, **12** equator, **14** Europese dwergstaat, **17** buisje met injectievloeistof, **18** Italiaanse stad, **21** zuidvrucht, **23** als het ware, **25** duivel, **26** dichterlijke naam van Troje, **27** deel van een etmaal, **28** inbraak, **29** hoger beroep, **30** klapper, **33** verbond, **34** niet een, **35** heilige vogel.

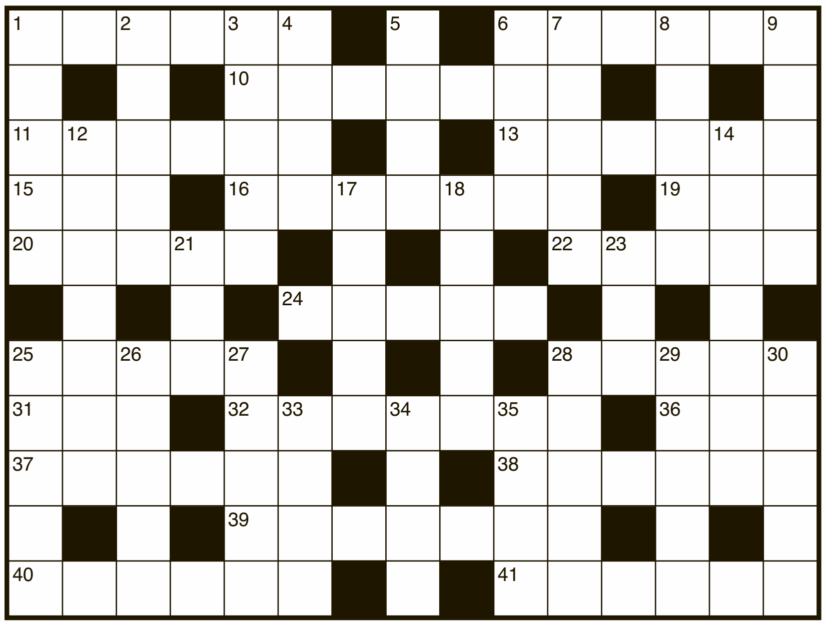

Uit de inzendingen van de Amigoe-puzzel van vorige week is als winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

B. King
De La Sallestraat 14
Aruba

Yvonne Graafland
Kaya Stenia 17
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie ophalen op het kantoor van de Amigoe. Curacao: Kaya Fraterna di Skèrpènè z/n tot drie uur n.m. Aruba: Bilderdijkstraat 16-2 tijdens kantooruren. Bonaire: Shon Ma Carolina, Kaya Nikiboko Noord 18.

Oplossingen moeten zowel op Curaçao als Aruba zijn ingediend op woensdag voor 12:00 uur. Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden: Amigoe-puzzel. Vanuit Bonaire kan de oplossing gefaxt worden naar Curaçao: (00599-9) 767-4744.

ZWEEDSE PUZZEL

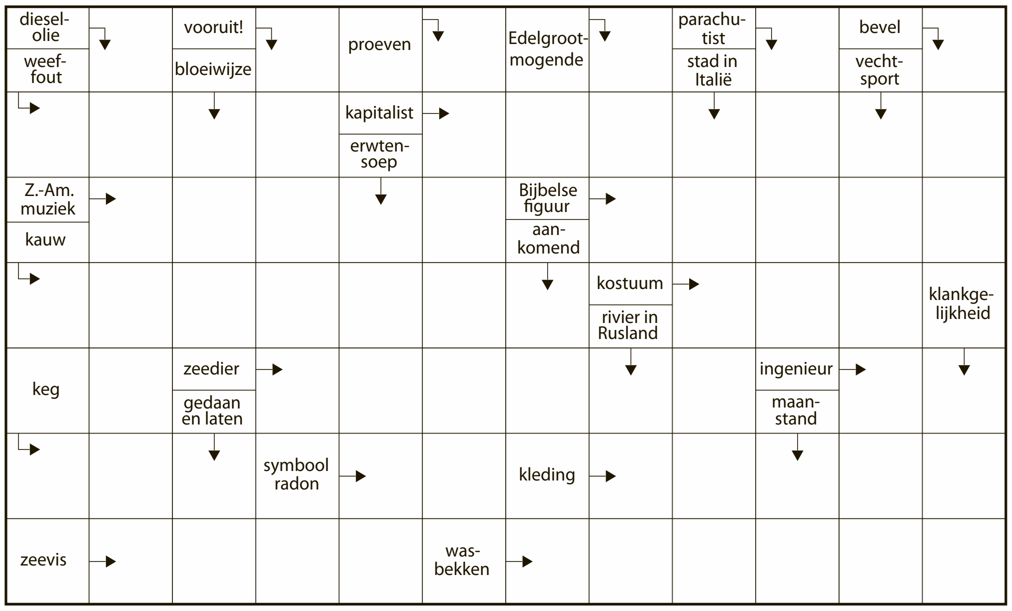

CRYPTOGRAM

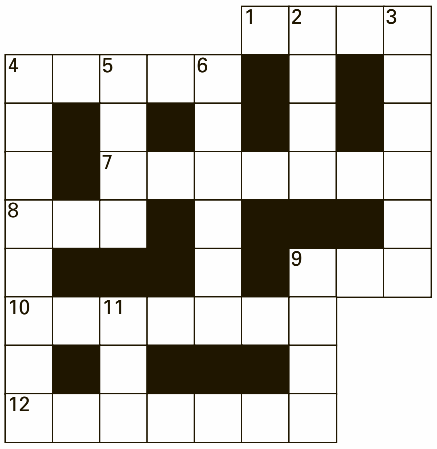

HORIZONTAAL:
1. Gespeeld exemplaar (4); **4.** Die twee jongens zijn niet omgekomen (5); **7.** Door omhooggaan krijgen (7); **8.** Toon de finesse eens niet! (3); **9.** Men hecht eraan dat er kolen ingaan (3); **10.** En model staan in een Franse krant (7); **12.** 'n Mestwagen is een belachelijk voertuig (7).

VERTICAAL:
2. Door geweld kom je hogerop (4); **3.** Militair om op te blazen (6); **4.** Klap richting hole op het water (8); **5.** Bloem om op te schieten (4); **6.** Flipper is waanzinnig lekker! (6); **9.** Bloemproef (4); **11.** Door uitputting ouder geworden (3).

WOORDZOEKER

O	P	P	E	R	H	O	O	F	D	V	G	T
V	M	A	E	M	E	T	R	E	A	E	R	N
E	U	O	O	D	U	L	E	I	T	U	F	E
R	U	O	O	A	A	L	I	R	N	M	S	R
L	T	N	T	N	K	G	O	G	K	O	S	T
A	S	S	E	T	L	F	O	T	I	K	C	M
P	O	S	H	T	F	I	A	O	I	E	G	O
P	K	C	F	E	H	N	N	R	G	R	U	U
E	A	H	N	L	P	A	A	E	A	S	S	S
N	V	E	O	I	U	L	I	A	R	L	T	T
D	E	U	U	E	T	I	N	L	O	A	A	A
E	E	R	N	E	S	S	T	B	A	G	A	C
L	D	I	K	U	I	T	B	E	E	N	N	H
A	K	N	A	L	D	E	M	P	E	R	D	E
A	I	G	O	M	S	P	E	L	E	N	E	T
R	E	G	I	S	S	E	R	E	N	J	D	E

In deze mengelmoes van letters zijn al de onderstaande woorden verstopt. Streep alle woorden door. De resterende letters vormen dan regel voor regel van links naar rechts gelezen de oplossing van deze puzzel.

ATOOM
DRUIPNAT
EVAKOSTUUM
FAUST
FLUITEEND
FUTIEL
GETROFFENE
GRAANSILO
HOEST
KNALDEMPER
KUITBEEN
LARIKS
MOKERSLAG
MOONLINER
MOUSTACHE
NACHTKLEED
OMSPELEN
OMTRENT
OPPERHOOFD
ORINOCO
OVERLAPPEN
PEDAGOOG
PENDELAAR
POSTAUTO
REGISSEREN
RELIGIEUS
RINKET
SCHEURING
SLOBBE
STAANDE
TENUE
THAILAND

© Puzzelland/141129

SUDOKU

Schrijf alle cijfers 1 t/m 9 in alle verticale kolommen, alle horizontale rijen én in alle vierkantjes van 3 x 3 vakjes.

LIGHT

		7	4			2		
					8		1	
9	6		2		1			7
3	1				4	9		
		6		9		5	2	
4	5		7					
		3		1			5	8
6	4				5		9	
			8		7	3		

HEAVY

							7	
6		5					9	
				2	3		4	
					1		2	
	5							
		1			2	6		8
3			9			4		
	7						6	1
				5	8			

OPLOSSINGEN VORIGE KEER

Light

9	8	3	2	6	5	1	4	7
1	5	7	3	9	4	6	8	2
2	6	4	7	8	1	3	5	9
3	9	2	5	7	8	4	1	6
7	1	8	4	2	6	9	3	5
5	4	6	9	1	3	2	7	8
6	7	1	8	3	2	5	9	4
4	3	9	6	5	7	8	2	1
8	2	5	1	4	9	7	6	3

Heavy

8	3	7	6	4	9	2	1	5
2	1	6	5	7	8	9	3	4
5	9	4	1	2	3	7	8	6
4	6	3	7	1	2	8	5	9
1	5	9	3	8	4	6	2	7
7	2	8	9	5	6	1	4	3
9	8	5	4	6	1	3	7	2
6	7	2	8	3	5	4	9	1
3	4	1	2	9	7	5	6	8

Cryptogram:
Horizontaal: 1. Stam; 4. uppie; 7. rotonde; 8. zet; 9. koe; 10. college; 12. toegift.
Verticaal: 2. Tien; 3. misère; 4. uitzicht; 5. port; 6. entree; 9. keet; 11. lee.
Woordzoeker:
PENSIONAAT

Zweedse puzzel

Prijspuzzel

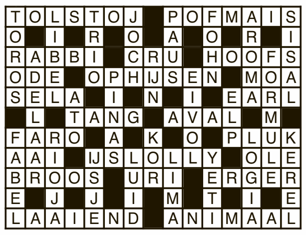

Work & Travel met Elton

Hoe meer hij reist, hoe meer hij van Curaçao gaat houden. Voorlopig is hij echter nog op wereldreis. Docent Aardrijkskunde Elton Sint Jago doet in de Ñapa maandelijks verslag van zijn belevenissen.

'Cape Coast en omgeving'

Vanuit Accra nam ik de bus naar Cape Coast. De reis was niet erg comfortabel, maar gelukkig was het geen lange reis. Cape Coast ligt aan de kust, zoals de naam al zegt, en telt circa 150.000 inwoners. Van Cape Coast heb ik eigenlijk niet veel gezien. De volgende dag ging ik meteen naar Fort Elmina, plek waar veel Afrikanen als slaven afgevoerd werden.

Tekst: **Elton Sint Jago**

Het is gelegen in Elmina, een vissersdorp van zo'n 30.000 mensen. Een bezoek aan Ghana zou voor mij niet compleet geweest zijn zonder het fort te bezoeken. Het fort werd in 1482 gebouwd door de Portugezen aan de zogenaamde 'Gouden Kust' en was in principe bedoeld voor handel in grondstoffen en landbouwproducten.

De gids bij fort Elima was uitstekend en gaf heel veel details over de verschillende gedeeltes van het fort, zoals bijvoorbeeld de 'door-of-no-return'. Het is een smalle deur waar miljoenen Afrikanen als slaven doorheen gelopen zijn richting de schepen die hen naar het Amerikaanse continent brachten, zonder ooit terug te keren! Als je er staat en je probeert je voor te stellen hoe het geweest zou zijn, doet het zeker wat met je. Iedereen in de groep werd even stil, sommigen werden erg emotioneel. De 'gouverneur' in het fort mocht kiezen met welke slavin hij naar bed wilde gaan. Degenen die weigerden, moesten in het midden van de patio op blote voeten in de zon staan met een ketting en een ijzeren bal aan hun enkels vast. Ook was er een bak/put op de patio waar de vrouwen die niet weigerden, gewassen werden voordat ze naar de gouverneur gebracht werden. De gouverneur keek toe vanaf het balkon op de eerste verdieping. De vrouwen die hierna zwanger raakten, werden vrijgelaten en gingen in Elmina wonen. Er zijn nog steeds verschillende mensen met Portugese of Nederlandse achternamen in Elmina en andere delen van Ghana.

De Portugezen hebben in het fort een katholieke kerk gebouwd en toen de Nederlanders kwamen, hebben ze de kerktorens eraf gehaald om er een protestante kerk van te maken. Ik vroeg me af hoe ze zulke dingen met andere mensen gedaan hebben terwijl ze 'zogenaamd' religieus waren.

Fort Elmina in Gahna.

Alles begon rond 1700, toen er meer vraag naar arbeiders was in de 'Nieuwe Wereld'. Er waren veel spanningen tussen de verschillende lokale stammen, want iedereen wilde meeprofiteren van de handel met de Europeanen. Stamleden werden gevangen genomen door leden van andere stammen en die werden als slaven verkocht. De Europeanen introduceerden vuurwapens en maakten bepaalde stammen hierdoor sterker, in hun eigen voordeel. De aanwezigheid van de Europeanen heeft er dus voor gezorgd dat de bitterheid en haat tussen de stammen toenam!

Niet ver van Cape Coast en Elmina bezocht ik Kakum National Park. Bij de ingang sprak ik met werknemers en vertelde hen waar ik vandaan kwam. Daardoor werd ik toegelaten door de goedkopere, Ghanese entreeprijs te betalen! Ik hoorde dat Kakum het best beschermde nationale park in Ghana is. Het park staat bekend om zijn 'canopy walk'; verschillende hangende bruggen die absoluut niet geschikt zijn voor mensen met hoogtevrees! Ik nam de langere route en genoot van de uitzichten op het dichte, weelderige regenwoud terwijl ik de vele vogels en apen hoorde. De apen waren moeilijk te zien, maar wel duidelijk te horen. Na de canopy walk heb ik nog even gewandeld in een ander gedeelte van het park en ook lekker gegeten voordat ik weer naar mijn guesthouse ging.

Er komt nog één verslag uit Ghana.

'Door of no return', Fort Elmina.

Kakum National Park.